

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De vita Francisci Xaverii, qui primus e Societate Jesu in
Indiam & Japoniam Evangelium invexit - Cod.
Ettenheim-Münster 188**

Torsellini, Orazio

[S.l.], nach 1607

Liber V.

[urn:nbn:de:bsz:31-115990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-115990)

effusa' in p'hibere argumentis, ad unum illis Xavierij,
 qui primus Sapphorem Euangelio imbuit, memo-
 ra triumphose videtur. Ceterum illa tempore
 una Xavierium potestatem arguetque ubi, quod
 apud nobilitatem Japonicam; cui nomen in u-
 ltimis partem apud Iabem parvum ualeat;
 nihil admodum proficiet, nullo Proceat nobilitum,
 salubria consilia animis accipere. Adversatur
 negocio primum Sinarum, à quibus Japonum
 religionem petitam habebant, uultu istos, ad
 quam uirtuti Bondij Bungenes uita et Amu-
 guiani confugiabant, illud uulgo iactantes. Si uen-
 aget Christiana religio, ut eam non prohiberet
 Sina? Quinde Regis Bungenis obtulit exemplum,
 qui prudentia & eruditione fama clarissimus,
 Christiana Sacra & instituta quia non suscipie-
 bat, ipse suo iudicio dampnare uidebatur. Tamen
 itaque cum uideret, nisi expugnata Sinarum su-
 perstitione, Japonum animos capi non posse. de-
 cessit ipsam inuadere arcom, satis filens, si
 nis in Christie castra compulsis, eorum auctori-
 tatem Japonum haud agra secularos.

Cui Sinae
 ultra de uero
 uerit

Storarij Turcelini.
 De uita Francisci Xavierij
 Liber V. ty

Sinae uditur, Indiam reperire potuit.

Cap. I.

Sinae deseri-
 ptio ac mores

Sinam finis à Japonia, quia breuis; in qua
 iacta est, non amplius C. populum multos distat.
 Regnum in continenti longe amplissimum pacatissi-
 mumque est totiq orientis. Non alia regis plurimq,
 maioribus, opulentioribus frequentatur urbibus,
 oppidisque. Nec ea populorum mundi omniumq,
 rerum

rerum libertate, atque copia, sed etiam ingenij
 liberalibusque studiis abundat. Vniq; imperio parat
 uniuersa, omnibus Regis nutum insubstantibus,
 Constanti quippe, nulli usquam Regi toto orbe
 terrarum, neque populor, neque Magistrat,
 magis dicto audienter esse. Regem porro ipsa
 moderationis potius quam potestatis mentionem,
 non ad libertatem atque arbitrium suum, sed de
 Senatus sententia & ex patrij legibus omnia ad
 ministrare. Non publicam magis quam Regnum
 esse uideat, ad id uirilium & ius dominatur.
 Genus porro ipsa similitet quidem ad Japoniam
 alba est, & ingeniorum; ceterum non similiter
 doctis studiis armorum. Bontij eadem Deorum
 Antiquitas, senescente sanctitatis eorum opi
 nione, iam nullo apud Sinar erant honore
 ac pretio. Non alia formi natio ad Christi
 religionem aptior, nisi luans et scilicet ultimo
 ut dolus obstat. Nam Sinitans suis rebus h
 mentis opera omnis, quasi sub signo & illustri, hio.
 tenetur regio, Euangelij praconibus prorsus ex
 clusis. Antiquissimis quippe Sinarum legib;
 peregrini omnes, praeter Legatos, a litu prohi
 bentur. Si quis in iura Regis accesserit, capi
 tale est. His rebus uim perbit, Kauery rationem
 inire uapit insinuandi se in Sinar. Cogitanti
 illud occurrit, ut in Indiam reuertit, cum Prorege
 Joannese Episcopo ageret de legatione ad Sinar
 Regem destinanda: ipse Legati uener, patefacto
 introitu, Euangelium Sinar inferret. Atq; hoc ipsa
 quid tot populi ac prouinciae unig recelebant in
 perio, propugnatae fuerunt religionis pignus a Deo
 habere

Sinarum regio
 clausa Euange
 lio.

Cura Sord.
rum.

humbore uidebatur. Prinde non desperatis fons, ut
si quid olim Romani Imperio euentus, ab ipso Rege
& capite omnia religio in omnes Sinensium gentes, ut
uelut Regni membra, marares. Biennium totum
sem in Japonia uersatus erat: praecipueque in
Regni uero totum Christo greges, sed etiam solus
Societatis quasi erat: cum uelut de reuersione in
Indicum cogitare. Pueror eam quam diximus, Legn-
tionis mittenda causam, suum quoque respectu.
& curadonum illum aliquando reuocabat: non tal
quod leuorum longinquitate ac tuorum ueridico
commuerebatur, quam quid uenitendum non pu-
tauit, ut Ethnicus ad Christum aggregans commu-
stam ribi a Christo sub Ignatio defereret gregem.
Etiā enim ab ipso per litteras, quatinus a Sordis
gocarentur, deinde cognoscebat: tamen ribi
ual animum illa cogitatio, sponte si uel dicitur:
esse accipitis probrem, ac sedulo pastores sui
magis oculis, quam alienis, greges suos lustrare
oportere. Itaque subit Indiar Sordis, quibus
proceras, longo intervallo reuorsa, ac delictu habitis
ex eis aliquos submittere in Japoniam: ipsarum
rebus compositis, & legatione instructa, pariter in
Legato in Sinas penetrare.

Sinas petens, abreptam ui temporaria
scriptum precibus reuocatur.

Caput 11.

Lusitana ergo nauis Sinas petentis occasione
imitatus, uelut cum Buagensis Regis Legato, qui
Prorogi Indiar Secebat dand, uenit, Nonen tri-
mense, anno huius, scilicet 41. Ex Japonia Mar-
tham & Bonanum indigenas, ab se baptiza-
tor suu

tos, sacum delectis, simul specimen gentis Jap-
 onica, simul idoneos Magistralis Christianae gra-
 etatibus Romam deinde inburg. Minimus, ubi
 Romani in primis Ecclesiae ornamentis opibusque
 exploratis, donum recepti conuiliant non nisi
 Christiano apud Japones dignitatem, uniuerso
 rando alijs, quo ipse oculis subiecit. Prospero
 inde curra uelut Lusitanos sane uariis
 miraculis insignis nauigatione excepit. Septimus
 quam Soluedand die, subito atrox tempestas
 contra nauim in ignota nauti maria in-
 cestas abripuit; cuiusque in fluctibus arum
 tom, cum praesenti periculo naufragij, hanc
 uersam egit, quippe adeo spiritus calo inlan-
 dere se nubes, ut penitus uiderent Solem
 ita nix unquam intercurrente luce, perpetua
 penè Nox quinque totos tenuit dies. Quot periclitanti ore
 pure Francisca scilicet, non modo sanitas, raris operam
 enituit. Ille non uerbis, magis quam exemplis nauas
 ad iuanda naturam misteria ceteros in-
 citare: ille uoluntis iuncta se diuinis labo-
 bus nemini cedere: ille agros animi solari,
 se ipse salutis excitare torpentes, Dico illi
 ac nauarchum diceret. Porro sanitate ucto,
 et majores uoluntate iam fluitur, gubernator
 re, quod euenit, repentina procella uis sui-
 ptum auferret, ualidius eam uidentibus
 ad onerariam religari insit. Nauarchi opera
 scripta: erant Saulo XV. praeter Saranorum
 eluor: nox oppressit Nox ita multo pips
 abruptis retinuit scripta uolenta tempestas,
 abstulit tanto impetu, ut momento penè temporis
 omnium wasperum effugeret. Nauarchus igitur
 illiam

297
respondit illud, cum donum receptum in sua
plum amissam, cum amitteretur altera. Qui Fran-
ditur: An uerū conso; Petre, quilibet Deo esse
difficile. atque ego non difficile, Dei benignitate
Deipara Melacensis, cui tria sacrificia
uini, praefilio, reapham cum miseris illis im-
lunem propediem adfuturam. Subinde ubi
sermone factum est ex malo cam non conspici
in arbutum & supplicabundis abilitis, ibique
lacrymans bonam illi partem extraxit praesidio.
Etenim procedit in publicum, lota manibus;
ipsor propediem Scapham redum esse visu
ros. Protinus nauarchum rogat, uela demit-
tat scapham opperietur, haud dubius om-
nes, qui essent in ea, ac praecipue pars istud
Saracenorum, Dei Deiparaeque ope saluos.
Non uere nauarchus, reclamare uolens, si-
mul quid supra iam experiretur scapha,
simul quid sine manifesto periculo oneraria
experiret nequies, oborabat quippe oculis
imago recentis periculi. Caterum nauarchus
santem Trumisi praecibus fatigatus, cholones
quibus tum solus utobatur, submitti paulisper
iulit. Intermissis tenuis spatia cum nihil
magis, quam ante, scapha conspiceretur, et
iam periclitari ipse uideretur uenis, satiente
adhuc mari, tolli properè uela imperat. In mare
Lauentius; rogare nauarchos, ut adhuc paulu-
lum praestentur, liquidi affirmans, scapham
nullis periculo oneraria, proulo post affore.
Cumque naua desperata se, ac stimulante me-
tu, inholonia uena sustollerent; accurrat
Pater, manique extensa obsecrare institit,
Christi nomen ac uulnera obsecrare institit,
ne frigeret otiamnum ueni pauiper. Morem
genat

gerunt illi, ipse se ad nomen nauis dadi. Inter
 hoc eius rogatu Antonij Dux fugiunt ascendens
 mali. Is longe labelque spectatus, nihil deponere
 se rennuntiat, dominum rogat Franciscum, ut sibi bona
 cum eius uenia licent descendere. Nec contra roga-
 re, ut pauper adhuc miraretur. Et simul ipse,
 sublati in celum manibus, Deum cunctis presentibus
 nauas huius ceterisque bono esse animo prebet.
 Interea nauis expertam, quasi Franciscus penitus
 prospicere, ingentibus agitata fluctibus impunit
 fluctabat in salu. Tandem per hoc formi honos
 dilata omnium ex perturbatione, pro desperata res
 erant, cum repente Dux scapham apparere atq;
 aluendare proclamat. Tum uero illi omnes pro
 se quisque Deo Franciscisque gratulari experunt.
 Ut scapha in uorquetu omnium fuit, conditum
 ad eam excipienda nauis in obliquum spectabat.
 Et illa, Deo scilicet ducente, tota ad oreraia
 tendit. Aduentanti clauas nauis funem, de
 more, animum injicere parabant, cum Hauorii.
 Nihil fure quis est, inguit, ipsa per se, sua
 sponte, accidit ad oreraia labis. Illi omni-
 bus mirantibus attentis, ita cucurrit, atq; ita opte
 se applicuit, ut miseri illi omnimode exciperent.
 Quia etiam in uerdy fluctibus, retinere ne
 mme, tandem statim, quoad religaretur ad nauis
 ut satis appareret, eisdem, cuius adluta foret,
 precibus eam retineri. Mira deinde res, ac pene
 fitem excedens, traditur, Ferdinandus Monies.
 Pinus, Lusitanus hominy & genuis, et comes Fran-
 cisci porozinnationis, ex Japonia in Sinar, et pri-
 uili solius fuit. Is ceteris, qui opprobriis, oner
 satis, auctor est, reducere illis in oreraia receptis,
 cum uellet naturam sanctam iunem, iam ac religa-
 tam uelmonere, ita huiusque clamante, ut manum
 prius.

Secunda sim
 sabata ido
 bicarianam
 se applicuit.

pnis Haueris porrigeres, qui adhuc in scapha
 reverserit, respondentis nuntiavit Hauerium in navi
 a se, ac fuisse ante ipsorum exitum, certatim epe in navi
 illor affirmasse, nimirum quantum ipsos in scapha
 tempore per agitates infesto rogentes nautis, firmo
 circum adhaere. unitorque solentem, et ad
 quem salutis exitantem scapha usum ad ore
 tantum Mexipe. Tum de mium intellectum est
 Transiit pro illorum salute supplicantis spruel
 eis pro se fuisse: quid & de S. Nicolas My
 reon. Episcopi memoria predictum epi ut
 apparetur cui que a presenti existio seruiti
 forent. Hoc omnium actorum nautarumq;
 sermombus celebrabatur. At Haueriq; li
 nimum id opus non sum epe predictum, qu
 berantoni naris demerit, ut vela inq; rigis
 expediat, haud ita pisp, sedata tempestate
 secundis ventis usumq;. Nec predicto hinc
 sum occidit. Vix nauta veli apertuerat, cum
 repente uenti vis ac procella occidit. nava tam
 quilitas secunda est, secundaq; anna prouchi
 naris uenit. Et scapha salq; uulius inprimis
 ad Saracorum, qui cum illa perilitati pariter
 fuerant salubem. Quippe tam euidenti miraculo
 motis superuenit Haueriq; Ab eo haud egro
 ad Christi fide pellerit, & prope institutionem
 baptisimo christi, ut eidem, secundum Deum, et
 corporum & animarum salutem deberent. Namq;
 porro, secunda tempestate uia, Cincum sinatu
 portum tenuit, quem petebat.

Predicti trans
 quilitatem
 naris

Portum Sinaru & Malaconse iter
 utilitacionibus insigne reidit.

Cap. III.

Ibi Transiit in terram egressus proppere
 tunc Iacobum Poseriam, amissimum suum,

aurum nobilitate ac divitijs clarum effecit, propudium
 Indiam usque vela facturum. Sabula accepit, Ediditque,
 cum ingentibus benevolentia regis, atque latitudo
 Transisus, de ratione ad Sinum Regem venandi
 cum vasulorum, sumum ipse consilium exprimit. Et illic
 ut erat homo prorsus, taliumque rerum peritus,
 optimum factu censuit usque legationem usque
 intrare munera ab India Privilegi ad Sinum
 Regem exprimere. Extemplo auxilium vasibus ad
 riam eximius est, et ad eam rem: ad eum animum eius amor pariter
 munificenti
 Haucij religioque stimulabat: / suam ipse quo
 num, nummum, fortunas offerit Haucio, non spreto
 oratione magis, quam propea voluntate. Et
 diutius, facta munificentiora adicit. Subendo
 certum hominem cum eo quam deservit, huius
 ta aureorum mullibus in eam rem abignatis.
 Transisus, gratias impense artibus, primum
 Peroris Gal. Res precibus, & reprobis ab
 Rege. Inde Charaam, amorem Sinum huius
 colabra, delictus est, ibi cum quendam offendit, per
 cuius pudore inopia procedat, pecuniam non
 regare cepit, unde ei dolere conficeret. Venit
 Patri Volly, regitur ad Petrum vellum, uetere familiaris,
 cyreus, a Sundem que in huiusmodi satis pecuniosum. Offendit
 libenter hominem habundantibus luctibus domi attona. Re
 breuiter exposita, aurum ab eo multum petid,
 contemptu facere reddendum in celo. Ille, idem
 peccatis Haucij indolentia nonnulli offensus, rogare
 illud ipse tempus accipiendi quod peteret, se idem
 sua abaspe, ubi aurum haberet. In parte uenit
 Transisus, mox doli tempore ipse tempus, recte fu
 cioniti. Itaque ille, hac uoce motus, cluon. illa
 sua erat domesticorum eius rerum satis gratia /
 nec numeraria tradidit, anfore iubet quidam
 uellet. Haucij recentibus numeris aurum, ex area
 depromptis, Petrus reddidit dantem, gratulatum auri ab
 ipse

77 bisser reuocatus. Tum ille, Errasti, inquit, Pater
 77 Anusque pudor mihi iniuriam fecit; ut loque
 77 multo nimis sumptuosi, quam uolebam. Sed mag
 77 arca clauem tradens, dimittiam auri partem
 77 tradebam tibi. Incrassat numerum aureorum
 77 XXX. millia: hanc sumram inter nos ex aequo
 77 huiusmodi oportet, ad tu partem inde parti
 77 celam tibi sumptuosi. Sonris Transiitq; Vellium
 77 sincere q; ex animo uentum; eaque uerba
 77 non uisitates esse magis quam ueritatis.
 77 Itaque admittens, Marce uir liberalitate
 77 ego, Velli, inquit, grato q; accepta Deo ca
 77 egregia uoluntas tua, haud dubijs testata
 77 Gaude. Prinde ei ego tibi uolens pollicor
 77 nunquam Deum tibi de futurum, Insuper Vatiuatis
 77 hinc dubitans esse, ut supremum inter diem ipso egregie
 77 praenunciante agnoscat. Nec Transiitq; Velli
 77 nec Vellium Transiitq; sefellit. Vellij quippe
 77 ex eo alius uir exhibit: alio se benignitati
 77 adlixiu pietatisque. Post aliquot annos diu
 77 nitur ille instans decepta praemonitq; colligere
 77 rarissimas opid. Igitur compositis rebus do
 77 mestis, reque familiari magna ex parte
 77 in pauperes diuisa, adhuc ualeat uigilare
 77 ad ultimum illud dissonem comparare se.
 77 Aderat iam supremi uita illis, uin ille ad
 77 sacram profectus eodem, Parochus, respuit,
 77 ut pro Petro Vello piandare sacrum si quid
 77 a defunctis nomen habet, solenni ritu faceret:
 77 cui ipse interfuil, se iam memosans mortuis.
 77 Inde singulos amicum conuincit: corriguntur
 77 iubet, peregrine abiturq;. Sistantibus quo tandem
 77 iter intendere, respondet, In Caelum. Ad ille pueri
 77 hominem ualensquin factum ac lapidum reuoluit.
 77 Caeterum.

Ceterum postquam ita omnibus rationibus in castro
 ire re petri ueritas; agnitio nem animi suspensam
 indecise torantur: utique ubi fama ad eos perhibita
 Petrum Vellium, animo solentibus mysterijs rite
 promissis, tentis inclusum, praepolari uerbis
 aduentum. Ergo domum eius frequenter ueniens,
 pro se quisque eum à turpi ista cogitatione ab-
 ducere conatur. Ad ille, multa gaudium praeferen-
 santis ostendit, nullam sese animi agitationem
 et simul Hauerij praedictionem, cuius ne eventus
 amicos letalandi exponit. Ad ultimum de tota
 re edoctus rogat, ad Petri Vellij uera aliteri fuit,
 eodem ipso die prosequantur. Atque ita promissus
 euēnit. Afforta iam iam abate hominem repentino
 mori: absult: eodemque die ferre elatum amici
 ad templum profecti sunt, quia Vellij decessu quia
 Hauerij praedictione attoniti stupentesque. Fran-
 cisus interim Petriam nam uiscentis, reperit

Duplex tibi se
 cinatho

conuersus ad comites, qui fugientes aderam, ce
 Deprecamur, inquit, Deum pro urbe Malaca, ce
 qui ab hostibus obressa ualide premitur. Nunc ce
 si quis subsidium forte laboranti potest, multa
 res, ne perditis rebus rerum ueniat auxilium
 La demeritatis commouit omnes, uel Malacensium
 periculis, uel miraculo uerbis nationis. Quippe
 absciat ab eo locus Malaca leuare ciuitate nonjeter
 Itaque omnes pariter, Franciso Auctore, dans
 se se in procer. Neque irrita supplicatio fuit,
 Dum nauis se ad reliquum instrunt iter, nauis
 Pericia Hauerij, quem protē ueris, demeritatis
 ne pernotus, arma ac mitiles subsidium obsequia
 comparabat, quem ille Malacensis periculi me-
 tu sollicitum intuent, Mitte, inquit, nauis timo-
 ram,

Malacae in primis mundiciaras. Ut primum Hauorium ea Japonia
 genti omnino Malacam reuertente fama vulgavit, cuiusmodi magis
 gaudio & q̄a aliam uniusq̄ omnium sedum facti sunt. ~~Haec~~
 Malacae ca-
 eipitur.
 reuocem instruitabensq̄ gratulanteum. Nuppe so-
 liciter omnium animi in Japoniam solueri, tam
 longinqua periculosaque nauigatione commiserat.
 Je. simul ante illum in Japoniam saluū atq̄ in
 eolumen peruenisse Malacam iudiciali fructu, ultra
 Malacensiy auctores, supplicatio ad Societatis. Hic
 templum inditba, & immortalis Reipublice gratula-
 tione fuit, satis ostendit & quam unice
 diligere Hauorium, & quam bene de Japonia
 eius expeditiua speraret. Inuisca eius reuocis, una
 factis de Japoniam conuisione martijs multiplex
 universi ciuidati attulit quidam

Q̄a. Socii moribundum Sarali: 10: 2
 Socijs gepar uoyrosit.

Cap. 11. 11.

Franciscus Malacia in gratia Sociorum Mita
 ceasiam pauor dies moratur, in nauis insulata
 paratam uisicndid, et secundo cursu appellis
 Cocinum. Hi pari omnium iulibria & gratulatione
 accipitur. Cocinum Franciscus temerata, cum iam
 nauis goam peccat & perit vela furtura: nux
 igitur expeditiua nauis nauigium, summa celerita

Simul goam ad uolubis goam. Ut primum in terra egressus est,
 uenit, q̄a, ea consuetudine ad ualchulianaria, priusquam ad
 inuisibil
 Societatis domicilium, conuulid se. Inde egressus est,
 solatur, domum aliquando uenit, furtim à Socijs
 expectantibz. Hi prop mutuo salutationes ample-
 xusque, fradesne unius iudicis, ne humeris in a-
 lienor. quam in domestico foret, statim regit, occur
 eger

aeger jacens domi. Respondatur unum esse omnino.
 Et ut frigidis Haerici, priusquam se in cubiculum
 reciperet, hominem adit. Nihil tunc urgente in mali,
 proxius erat morti: & desperata a mediis
 visis salute, diem noctamque custodiebatur a suis
 amicos salutis uoluntatibus. Nihilq; omnia eius
 ad sepulchrum ut suam parata: neque tamen e-
 ger ipse, etri jam pene animam egeret, uita
 amittebat spem, inuoluptis ac moribundis uisib;
 delitans; si Haerici aduentu si in dies expectabatur;
 cum pervertisset obitum, eius utique meritis
 ac deprecatione perditam uoluntatem se reuere
 ratum. Nec agrosi ipam Transisus ^{solim} ^{uori} ^{lundum} ^{proas}
 miribundam salutem Euangelium uentis inleu-
 eximil. Quippe ille uisus idemq; ex merito
 paulo post prorege uenit: diuinitus ad uera
 Haerici aduentum expectasse & Haericum hoc
 accessumque ad illum accelerasse credere. Ince-
 ditibus inde fuerunt non domesticus solim, sed
 primariorum quoque civium, Japonicus res cog-
 noscere expectantium, gratulationem. Nihil Haerici
 se absente, sed Christianos puriter Sicutalim,
 reperit ingenti amba incrementato. Nam qd
 Britani tum Frabul Transisurum et Romi Transisus
 nianorum egregia industria, tum solim opera in el Romini
 exultis, euloris uisurum fibris, in summo rerum, curam indu-
 omnium licentia honeste picipere uicibant. Vtri
 quippe belluosi ac pugnae non modo sine se
 multatibus; reat, iniurijsque, sed etiam sine con-
 cersis uulgo voluptatum illeclis utum degobant.
 et post oculo simile esset, eorum quicquid habere
 pellicon.

Bertog Belgæ egregia rem gesserat In ea civitate
 propter Ethnicum, Saracorum, Indarumque stu-
 uionem, Christianam potèrem cupiditatem suam solue-
 rant, iam degeneras, et patrii ritus prorsus ignari.
 Gurgar igitur Transisus in ista Belgæ, ut
 rursus ac depravatos eorum mores brevi cor-
 receret, emendaretque; haud indignus illo mun-
 dro sitisipoly. Egregia eis facta ab alijs prodita
 sunt; quorum ego unum delectatus hoc loco com-
 memorare non gravabor, ut ex uno factis fias
 de ceteris suspicetis. Transisus est Annusia am-
 plissimum ac celeberrimum Mahometi sacrum;
 hic summa carissima ac religione Mahometi
 ab Saracenis celebratur. Gurgar ferre non po-
 terat, debitum Christo cultum nefario deserto
 Christiana religione adhiberi. Itaque diuini
 Fidei incensory, Faring edidit memorabile. Canon
 tum agmen puerorum iugentibus armatum in
 eibus duces, tunc potam fenum aggreditur; ipse
 cum ance in medio uisitantium Saracorum
 turbam irrumpit primus; & inspectantibus
 attonditque miraculo turbans, sex in eo teplo
 per obum defixit enses; sentiens fanaticorum ho-
 minum furorom diuina uirtute compressum te-
 neris, ne quid ei nocerent, cui praclaris fauoris
 Reg auctor fuisse. Idem plerumque rei exitu dedit
 salum est. Quippe inuidia Crucis aspectu ingesta
 nos illis uisitatores Saracenisque uniuersos
 adeo frequit territus, ut lymphaticis sentes, de-
 to in perpetuum Mahometis. feno, item ad delinque-
 stent

F. Gurgari
 Belgæ Faring
 memorabile.

Francisci Andree

volent, obiecta Crucis repente diffugerent. Habebant
 primi Gaspar Francisci in Petris in turpitate de
 nit. deinde Annuntiana civitas, cuius ac Sacerdotum
 virtute perspecta, certum Societati dominium ac
 templum contulit. Quod utrumque prope Sacerdos
 Dominicanus certis de causis relinquendum ratus, Dominicanis
 in Christi unice magna cum laude fructibus de
 sudantibus pro sua cura sanctissimam illam su-
 mitiam observantia, concepit ultro. Nihilominus
 in oppido Sancti Thomae Cypriani versatus est.
 Si cum eo venisset, comendatus atque exemplis rite
 permonuit oppidanos, ut sedem Societati pro
 peduam suapte sponte traderent. Multa in
 bi, edque praestituras, Cypriani divinitus fecit
 sed illud egregium; Xanthularum quidam Christo-
 rum mulierem viro per vim ceptam imponebat
 in navim, non invidio nauaribus, Cypriani re
 cognita, cum tantum flagitium nulla ratione im-
 pedire quinspet pro suggestu iudiciorum ita
 pronuntiat: Conjugem a viro certi homines ab-
 ducunt: sed haec ita multo prius meritor
 Deo humilibusque hinc pvenas. Quippe
 nunt, quo mulier auctur, deperit: Sicut
 flet idem, Sicut balbus multo omnia prosequi, ubi
 promissum, accendunt. Nemo enim ita pvenit
 doctus intorijit. Xanthulus furore incitatus, na
 vicularis, qui turis erat, alterum effudit outo:
 ipse obviand in naufragio uosificationem, ex
 clingit furtus est multo. Xanthulus progrez de collectis
 Colanis Bartholomaeus Gargus, Bartholomaeus, Malan Fran-
 cisus Peres, Juander Bairra in Moluo & Mousim
 autem

Cypriani
 verby egre
 egid.

ceteraque T. mansiſſi ſuij alijs in neophy
 tis alondis, Ethnorumq; Chriſto p̄dicandis, Chriſto
 ipſa bene inuante, haud ſane inutiliter labora
 runt. Vita autem Sambimoniam in tanta huma
 norum ſubſidiorum inopia, rerumq; diſſimilitate,
 mirò cotinens omnes. Itaque uſum ſua Soci
 etati ſuaſit comparandis, Probationibus. Sub
 eodem tempore Tunac, quod oppidum abijt à
 Buzains nullis parsum X^{VI} per Gasparem
 Conſuluum Societati ſede quaſita eſt, ubi
 oppidani à Patribus ad Chriſtianam pietatem
 eruditi, omnes ſoci et boni uſum euadunt, &
 boni uiri: magna autē p̄uocorum manu, pro
 cuiusque ingenio ac propenſione, partim in li
 teris, partim in uarijs opificijs exercentur; ut
 ex eadem diſciplina ſimul cum honeſta uita
 ratione uiuendi accipiant facultatem. Huc ad
 Patres, ab extramis India finibus Indus uel Indus quari
 gionis caua uenit, affubta j̄s a tate, & grandi altor ſimera
 marie torridus, circumdi habitu ac ſpecie, ut à Chriſti con
 uerſo ex antiquis illis Anachoretis uideretur plerum multum
 obit
 is Chriſtianiſ preceptis breuiter eruditus, uen
 puerum Ieſum lactentem in gremio matris ilo
 piſcium uerſepheſ in tabula, ceſſante diuinum
 p̄uocum uenerabundq; amplexari cepit; et proſi
 naq; quari altor ſimera in Chriſti complexu
 ſe uita exitu admirandis, uigore Patres, inſte
 ro uehementius, ut, nulla inſerpoſita mora, ſi
 ret Chriſtianus: imminere ſibi morte, udiſſe ſu
 premum diem. Ergo quamprimum baptizatus poſt illud
 prima

Francisci Xavierij

lucis moriens; cum iam sic salvatore restitisset, est
 dimissus in parem. Franciscus itaque de rebus, quae
 ubique gererentur, de quae difficultatibus summum cer-
 tior factus, pro cuiusq; loci conditione ac necessi-
 tate non inflexibiliter tantum Suis submiscebat
 acrimiam etiam praecpta: quae tunc, ne historiam
 series interrumpatur, hic praetermittenda daturus
 suo deinde loco exposituri. Interim cum catholici
 omnes, latere de Japonia & Suis aliorum prae-
 pua latititia laudèq; Japonicarum rerum usq;
 ferant; unus qui generas inexplebili animo
 rum divitiarumque gloriam cupiditate flagrans, pa-
 rum quidem pro eis, quae spe atq; animo
 concupisset, imbutus Europaeis Japoniarum du-
 cubat. Jamclusum Sinarum frequentissimam, il-
 las oppidiorum atq; innotis regiones, ipsamq; am-
 plissimam orbis terrarum Regni spectabat
 Regiam, velut consummatum suam peregrina-
 tionis munus, salubemque Orientis

Legatione adornata Sinarum petit

Caput. V.

Vix dum Goam pervenerat, si ades de Sinarum
 imminens belli cura erat: cum profectio sua
 summo studio parare instituit; quidquid tempo-
 ris intercederet, id ad Sinarum salutem rati
 Confestim iussit cum Alfonso Noronha, Indiae
 Principe, ad Joannem Alboquerque Genuae Episcopum

Jacobi Porrius ad Legatum ad Sinarum mittendo transire. Viri
 pietas et libenter et Jacobus Pereira, ob pietatem egregiam
 literis egregia summamque familiaritatem, à Francisco omni-
 bus rebus expetitur. Qui haudquaquam eius se
 fellit operi: quippe pro suo propaganda religio-
 nis studio ita rem suscepit, ut in legationis in-
 strumentum, ac donorum apparatus, maximam
 fortunarum suarum consumeret partem. In eo

negotio

negotio conficiendo, cumia Haverij celeritas ex
 H. N. Namq; unig mensis spatio non tantum lega-
 tionem, illudumha, literas misera a Procege et
 Episcopus expressis, sed quodcumque ad hunc diffi-
 lem expeditionem quic erant, comparavit. Idem ad
 rem plurimum momenti libris Alfonso Regis;
 nisi p; et summo amissionem cellula librali-
 tar. Quippe et legatum ei ad voluntate dedit
 & res omnes ad iter illud necessarias non impen-
 sio quam maturius paravit. Ad hoc, totum
 regnum Alvaro Thardi, Malaca urbis Prato
 eto, impense per literas commendavit. Nihil
 scius Haverij, sui officij memos, interea in
 legationem & protectionem in Sinas. utros, quos
 ad Indiam, ceteraq; Scivum loca pertinebant
 curare porcebat. Nam Gasparum Belgam, ac Gasparum Belgam
 multia advocatum, suum vicarium, eundemque
 quasi Collegij Rectorem constituit, sapientis-
 simis saluberrimisque preceptis instructu. Dium Oppidum
 Eodem tempore Dium s; Lusitani Imperij pro-
 migrantem est, in oppio Indi fluminis insitit
 Sacerdos cum suo ministro missus, itemp
 aij alio, suis quisque membris ad totu aptis
 ornati. Interim Mattheum Japonem goa-
 mors abstulerat. Igitur Bernardus Roman
 destinatus. Andreas quoque Fernandq in Lusit
 tanam ad Regem & Roman ad Ignatium, Sovie
 tatis parentem, allegatus, ea mente, ut ad Iapo-
 nicu, & scilicet Sinica expeditionem Soverum
 quam Lusitinos deduceret, & maximo idoneos.
 Haverij p;no, quid sui consilij esset, in Si-
 nam expeditione, in jr, quos ad Regem Lusi-
 tanica p; id tempus dedit, literis ostendit
 his verbis:

Caput litera-
 rum Francis-
 ad Regem Lusi-
 tanica

his verbis: Tunc omnia e Societate una Jacobo
 Peroria Legato ad Sinas proficiscimur, eo un-
 de, ut Loretanus captivus in libertatem vindicemus,
 Sinarum Regem ad Lusitanum perducamus,
 amicitiam; demonstretur et contra ultoribus,
 bellum inferamus. Itaque Regi primum, de
 de reliquis, caelestis Regis nomine denuntiavi-
 mus, ne diabolum propheta, sed Deum hominum
 cognitorem, & Jesum Christum eorumdem vice-
 ditom ac Salvatorem, colant. Audax inopie
 videri potest, barbaros populos ac prope
 feralem epibus Regem docere, inveniendi ex-
 voris gratia, predicandaque veritatis. Verum
 illud ingens nobis addit animus, quod hanc
 nobis mentem haud dubie Deus inje-
 cit; ut cum bona spei ac fiducia ad eum impet-
 ut eiq benignitate freti, nihil de inmensa
 in potentia, quae infinitis partibus Sinarum
 Regem superat, dubitemus. Multa proterea
 scribit Regi Loretano in eadem epistola, ex qui-
 bus inexcusabiliter quaedam eiq animi magnitudo
 eminet pari cum voluntate concordata: si-
 mulque ardor ac Studium singulare Christi-
 anae religionis, vel cum certo cogitis periculo
 propaganda. Sed ea nos, quia persequi opera
 nos est hoc loco praestitissima in proprium re-
 servamus velumen, quo semel omnes Francisci Epi-
 stolas, quae in nostras manus pervenerunt, con-
 cimus. Ita discimus, ad humilitatis & obedi-
 tiae Studium Socrus injeceat, in eadem Patrum
 Traditionemque, obedientiam magister e regis, omni-
 bus ad obsequium Studium neherentibus inflam-
 matis, quod verbis docuerat, factis egregio con-
 firmavit. Nam cum P. Gasparem Belgium So-
 cietatis omnibus indicis sibi, ipse praeposuerat, ei or-
 genibus

Christophorus
 simul libris
 exemplum

gentibus aduictis, nouo more professus est, in
 eandem se potestate futurum: non miris ut
 fecit; quam ipse Gaspare attolity rei admissa
 da uirtute. Quibus exemplis reliquis ex in
 no animorum sensu stent; pro se quisque
 in genia prouincunt, idemq; ex ordine pro
 fitebuntur, nullo secte tante exemplum, quod
 ipse occuparet Haeretic. Inde scior uli
 num illud uisurus, multum perfusus lury
 nis amplexatur: q; ex omni domesticorum
 sequi gestitatum numero quatuor tribum
 delectis, non tam in Sinarum dicturus cepe
 ditionem, quam in Japoniam subitio misurus.
 Goa discept. XVII. i. i. l. Major, anni post
 Christum clatum. M. D. LII magnum q;
 sicut q; ad illius expeditionis desiderium rati
 quent. Proxeram in altam onerariam a
 uox ut tempestatis adorta in ultimum di
 crimen adduxit. Cum maxime procella
 sciret q; uentis ac praecipue Jacobo Pe
 reira ipsi, nauarcho peritissimo, imminenti
 mali speser ante oculos Isel, Haereticus
 perculsis omnibus, quamuis tepidus in re,
 ingenuus fuit. Ho Periram pauore hor
 rentem indurto, Bono animo esto, inquit, fides,
 diuina nos praudentia legit, adinam par
 estot, sors nauis alterius, qua nobis, cum una
 soluid e portu, uinis dicitur uispiamus indica
 calamitatis. At uord onerariam hanc, qua uehi
 mur, nauale uagantur, nauale dissolues. Mil
 lifici praedictioni deinceps multiplex respedit
 euentus. Exemplo quidem uentis cadere, procella
 sodari cepit. Subinde tabulae uari, caluosa per
 uentur fluitantia, nauis alteri; nauis fragum opor
 detur.

Uaticinatio
 triplex

desunt. Porro illa Tribus navis trigesimo post anno
 in nauis submersa, ut dictum est, referatur, Haucij
 actionationem tandem post tempore compo-
 buit. Eadem die Haucij, octavo ferme quam
 Grae voluerat die, eorum oppellit. Hi so-
 cior magna et sua oblatione, ut ita cum re
 uispecti, de Conuersionum et Colanentium do-
 rum necessitatibus certior facti, literas ad
 Gasparem Vicarium suum properè dedit, ut
 eis subveniret quamprimum. Si quicquid in
 hoc genere fuisset, ad se primo quodque tem-
 pore perveniret, saty quamvis celerius o-
 diligentius procuratum quis foret cuius ipse
 rei protinus reddendam esse rationem.
 Cuius pauca miratae die, Malaciam eode-
 mente contendit. In medio ferè cursu atque
 procella uestores nautasque in maxima
 addidit metum. Praesentes periculi specio-
 omnium animos horrore perstrinxerat,
 cum Haucij, ceteris suam suorumque
 effusa deplorantibus, hinc vultu procedit.
 In medium: bono illis esse animo, et omni-
 tore timorem, jubet. Statim conscientia pugn-
 a Haucio sacram reliquiarum thesam finibus reli-
 dimitur se
 datur gatum in sinibus deponit: et simul Deum pro-
 catur in ubi alium recipit se, operam vultu
 tantibus daturus. Mirum dicit: eademque vultu
 cadunt, sedatur tempore, sereno celo moru-
 tonetur Gratia: si illi par erat. Divino Nu-
 mini actis, solitudine, ut fit, in somnitate
 cursa est. Ad Transitus gubernatorem navis, ut
 apud se esset, admonens valde vereri se dixit,
 ne in eodem itinere alia ipsi non incursa
 imminerent incommoda. Atque ita promissis
 cides; bis enim navis latentes per singulos ac
 Suxa

Tempore
 a Haucio
 dimitur se
 datur

saxa decurrens, prope fuit naufragium; cuius
 fortasse, nisi praecor eiusdem, qui praesideras
 penitulum averti sicut. Nec domestica solum in eo
 cursa distimota, sed etiam externa calamita-
 tes dissimulantes demercent. Hoc est etiam
 tam longe à Malaca, nec quicquam inde per
 eos adveniret dies, imò subito ne forte impen-
 sè ^{obscuro} ~~regnum~~, ut Deum enim precarentur
 pro Malacensi civitate, quam eo ipso tempore
 afflicta crederet morbo. Divinam praesagi-
 tationem fuisse ostendit eventus. Vbi Malacam
 applicuerunt, urbem gravem hinc populatam
 ostendunt. Et moribus ex recentis obsequiis
 angustis ortus, primum per civium capita
 vagabatur, et post involam stragem. Que
 navis quoque commisit, et in clausa, que
 mundi è Lusitania abierat, et oppendo per
 caasit. Ceterum quarenavis erat, ad qua
 navis, qua advenit, Haucis erat, ad qua
 draginta homines eadem absumpsit hies, comi-
 tum tamen Transis nullum Dei benignitate
 attigit. Malacæ Praefecto sacris inordinat
 Caput VI.

Humani Malacæ à civibus, pro malis, quibus
 urgebantur, benignius quam à Praefecto ur-
 bis excipitur est. Ut primum in adest societas
 uenit, immittitur certaminis haud ignavis
 Socios etiam atque etiam regium, imperis
 ad precibus Deo committunt feram in sinas
 expeditionem. Pertimescere enim se, ne humani
 generis hostis omni casu ope per suis adveni-
 pro impedire motiretur. Nec uanis in timor
 fuit. Praefectus urbis, minime Lusitani ingenij
 Phobus

homo, Jacobus Peruvia, cui proceris iussibus oras
 obfarcere gloriae cepit. Apparebat quippe ingens
 tibi non solum cholerae, sed etiam decore fu-
 turum ei, si Proragis Legatus tenderet Indi-
 nas. Igitur primum civitatis vestitus atq[ue]
 opera usus, per causam obiditionis urbi immi-
 nerit, Jacobum Peruviam retinuit, quo minus
 obire posset Legationem. Ibi Franciscus de
 sua expeditione sollicitus, cepit Praefecti om-
 nium omnes in partes versare. Ceterum
 amulatio non mentem solum exanimat, sed
 etiam aures occluserat. Non illud Episcopi
 Joani littera, non Proregis diploma, non
 allegationes & preces amicorum quicquam
 movebant. Venit ad eum Franciscus, qui mu-
 lto ipsius egerat negotium cum Prorege:
 pecuniamq[ue] illi mercedis nomine curavit;
 summa Domissione oras pro amicitia, obse-
 rvatur per Christum communem Dominum,
 uti se cum Legato, quem Prorex India desi-
 gnasset, in Sivas se permittat: ne eorum E-
 vangelij impediant aut morantur: ne hanc à dia-
 bolo gratiam, quam ille tantopere velit, incau-
 sa non tam insignes Christi sanguini ac nominis
 injurias immerit. At homo, hinc avaritia,
 qui Legationem istam jam se opinionione deus-
 zasset, non minus ingratus in homines cecidit,
 quam impius in Deum. Quippe necesse erat,
 non modo Francisci auctoritate, recentiq[ue]
 merito, sed ne obicula quidem religione commo-
 tus est. Et Franciscus susceptor precibus miras,
 magis prope eum movere institit, dominumq[ue]
 sauceret, ne in Proragis India, Regis Lintanica,
 Doi

domique immutabilis, inueneret offenditorem similem:
 utpote, qui in uno negotio simul omnium illorum
 auctoritatem nuncique uolueret. Sed ille obsequi
 nesci conuers, contemptum omnia cludebat.
 Inuictus igitur animi Romanis, cum cererel
 uosantum honorem, non Regis, non Dei reue
 rentia nequeque laogi, consilium à necessitate
 petijt. Nunquam ad eam diem publicè se
 pro Apollonio Legato seperas: uerum apud
 obsecratum animam nihil proficiens uerbis
 personam ab humilitate post tam pueriliter
 sumendam, praesentemque celestis ira terro
 rem illi inuictendam, existimauit. Ergo Ponti
 ficium diploma diu recidendum, tanquam è
 uagina gladium, ducere darscit, excusati
 onesque & excommunicationes offendere,
 quibus exempli uigilarentur, si qui suis in
 rugenda religione conatibus obstare ausi fo
 rent. Non aliter magis Transilua moderatio
 erit. Quoniam tam atroce Deo potius quam
 sibi illata injuria eior mouebat animum;
 quanto ius obtinere nequibat sum, ut aequi
 tatem animi obtineret, laborabat. Inuicem
 uolentem quamuis iustum uisit, itaque uisus
 proterus erat, compressa, in tanta hominis in
 solentia non magis auctoritatem suam retinuit,
 quam modestiam ac lenitatem. Nam: qua erat
 in omnes homines beneuolentia: illud ipsum
 diploma ita protulit, ut non ad uindictam
 sed ad nimitandum prolatum uellet. Ceterum
 si lenitas nihil proficeret, seueritatem adhibere
 statuit; denique omnibus rebus uultu tentatis,
 necessitatem

Transilua
 ratio insignis
 in ingulua.

In excommuni necessarium illi vultur imponere. Nec moderati-
 catione infestis quam prudentius rem exspectatur est. Ut sine hosti-
 da multitudine. le summa res ageretur, optatum factu raly
 Japonum more per internum, Japonum more, negotium ge-
 per internum rore. impotentis Praefati congregati ipse iu-
 sciam agit in tuit. Joannem Joarium Malacensem via-
 Praefato urbis rium, adit. rem spendit. negotium ut suscipere
 preceatur. Cum ille se ultra id non pro suo
 numero magis, quam pro amicitia sechile fa-
 Hauvii libelli edictum reliquisset. libellum supplicem apud
 duplex. cum Francisq. relinquit, inuicem nam minis
 modestia quam iure statis sue, qua nri libella
 opera proctum duximus historia' oblectare
 quo magis appareat. Hancery in tam acuta
 injuria aqutis animi moderatiq. Is iji-
 tur est huiusmodi: Paulus III. Pont. Max. ce
 Nostri Regis rogatu me in Orientem ad
 Ethnicorum conversionem legatus, ut quanta
 in me esset. Euangelium divulgandum ex
 mundi effectum ab hominibus ad cui si
 multitudinem conditis cognoscendum utendum
 curarem. Quod negotium ut immolatur ad
 maiore cum auctoritate perageretur, idem
 Pontifex me Legatum Apostolicum vocavit obsequio
 rei testes Pontificias litteras cum diplomate
 ad Regem Lusitanie misit, ut ipse, si uideretur
 si quoniam quidem eius efflagitum me huc lega-
 bat. si huiusmodi auctoritatem instrueret ut
 munus meum Rex igitur, cum ad eum Myrppi
 nam eius accessit venissem, ipse mihi Pontis
 ficiam diploma, Legationis Apostolicae testimo-
 nium, simul cum Regis litteris tradidit. Haec
 ego, ut primum Indiae attingi, ad Joannem III
 boquerium quoniam de huiusmodi Episcopum, qui
 par fuit

22 pars fuit, & agravit, et approbavit. Itaque iste
 23 ratur Christianam rem, hanc Sinor bene got
 24 pisse, ad me allegavit ad me, ut uerum
 25 illis pugnat ad salutem exponerem religionem.
 26 delated ex eundem ad Sinam Regem Gispou
 27 cognosci licet, quam tibi co misit, ut in ea Epi
 28 scopi se per mea in Sinor profectioe serfon
 29 tum perspicuis, & uoluntatem. Prorex eudem
 30 iudicia e te diuina esse uedens tute me in
 31 Sinam sine penetrare, Iacobum Pereriam
 32 meum ad Sinarum legavit Regem. Ita esse
 33 eundem. Proregis mandata ac litera Iacob
 34 data testantur. Franciscus item Aluarius Sin
 35 gulari Curator, idem Regius Procurator, et
 36 Regiorum negotiorum Cognitor, omnia, uti
 37 Prorex prouiderat, fieri imperauit. At qui
 38 Malacensis Prefectus iter iam acceptum Deo
 39 tam hominibus salutare, tot tantisq; auto
 40 ritibus initum morari, Euangelicis ob stare
 41 non uerebat. Sic ego te Deo & Episcopi spem
 42 in minus potestate es, nomine uehementer or
 43 quadoque, ut, quoniam Episcopi hoc loco per
 44 sonantem, Prefecto urbis decreta Pontificia
 45 quoniam initium est; Tui uero de eorum scriptis
 46 decretis, qui unquam Legatis Apostolicis impedi
 47 uento sunt, anathemate feriantur; diligenter
 48 ceptis; cumque per Deum obsequis, ne iter
 49 nossum ex Proregis & Episcopi autoritate sa
 50 scriptum inhibeant. Sin minus, denuncies et sedem
 51 snoris inberficia, non quidem Episcopi, aut sua, aut
 52 mea autoritate, sed sanctorum Pontificum, qui
 53 denada

Si
ta

e
ae
ca

Transiſſio Hauvrij

In
cot
da
Jap
pe

decreta illa Scantner condidit, rupprena
 ai ac p[ro]f[er]ate. Quisq[ue] enim per
 ſi, Domini Noſtri Inordem p[ro]lay[is]que mo[ri]s
 uerbis obſeruari, ne in tam graues p[ro]uincis
 clariſſimas p[ro]ceptis maſſe Nam longa p[ro]fe
 ſu maioris, quam p[ro]f[er]at, nec exſtiterit p[ro]e
 nam. Hunc ipſum deinde abſoluit ſupplicium,
 ſimul cum P[ro]f[er]ti reſponſo, ad me remittas
 oro, ut Ep[iscop]o deſiſſi, ſi, non negligentia
 mea factum eſſe, ut p[ro]f[er]tionem in ſens
 de ipſius ſententia ſar[is]p[er]tam omittam.
 Id autem quamprimum, ut peragas, te uel
 member etiam alque etiam rogo. Alii enim
 ſemper ad ſimilem nauigationem idonea.
 Id ſi feruis, eadem opera. Deo rem gratam,
 mihi exoptatam fueris. Neque enim alicui
 poſſum, ut eadem P[ro]f[er]tam rogo, ad duri
 ac foreum eſſe, ut, decretis Pontificijs cogni
 tis, non continuo nos dimittas. Ergo
 xius, hoc Transiſſio Wello ſi p[ro]cedit alicui
 P[ro]f[er]tam ueneris, ſuero ſonuarans, exem
 pto ei Pontificia auctoritate anathema in
 ſigi, nisi conſtat Transiſſio conſtituit obſer
 uat per Chriſti m[er]ito ſi uulnora, ne com
 mittas, ut m[er]itoſam p[ro]lam accipias, ſumo
 clodow ſi iunior, caucaſ ne ſe tam graui
 et inaeſtibili obſtringat ſcolore, p[ro] quo hanc
 tabis maioris omnium opinione ſupplicia
 ceſſi Numma ſi datur. Sed iurda conſuetudo,
 uerania obſerpare. Ne Pontifici quide[m] au
 thoritate, et anathematis fulmine intortato,
 homo inuidus ſi alicui nihil uoſſe inuidie eſt,
 incepto deſtitit, ut ſatis appareat, non tam ho
 minis

Vita Libar. V.

natus illam pertinaciam esse quam Imperator
 namque Regis ac suis ditioni pertimesceret.
 Hæc tandem ab illo impetratum, ut pateretur Fran-
 cisum in Senas abire, ut autem Perennis Legationem
 illi daret, nullo modo capere potuit. Hæc Legatione
 spūta Legatio, vultuque omne Raverij: quod nō impedita.
 puppa aperit euentus. / impotentis hominis
 vitio ad nihilum recidit. Tum vero Franisij
 tam projecta audacia infestus, ne quis in po-
 pulum tale aliquid intuleret, edendum sibi
 dicit exemplum severitatis suæ. Itaque
 profecto urbis, eiusque administris ac so-
 cialitibus, nominatione facit intelluctum esse
 Pontificia auctoritate pronuntiandum curas.
 non quidem ut eis infligeret vulnus, sed ut
 sanis iam infectum agnoscerent. Quippe
 Raverij ipse dixit fertur, Nunquam se qui
 dem cuiquam auctoritatem futuram tam gravem
 auctori excommunicationis plagam impendendi
 tamen omnino effecerunt, ut qui Pontificum
 decretis propter inhumanam vulnere in
 spōnd, eorum vulnere omnibus aperirentur,
 quo ceteros illorum poera a simili uicidia
 deterreret, ipsos vero saltem admoneret pudor,
 ut proprie tam foedis vulneribus remedium
 quaerere. Ceterum haud leue in eos cordamine
 vulnus accepit Raverij. Satis constat ex omnibus
 exominis ac molestis, quas in omni vita phari-
 mas manibusque perperis erant, nihil unquam
 illi uerbis accidisse, quam quod tam salubris
 profectio ab eo impedita foret, à qua duplex opor-
 tuiſſet

De excommu-
 nicatis Rave-
 rij sententia

Vobiscum
gravis.

Malacensi pro
fecto poenite
tiam à Deo
procurat im
petrat.

turres. Itaque illa morte non tam saam, quàm
praefati vitam, ipsiq; vitis periculis, unum gemitu
exclamasse dicitur. Inimicis brevis ille humani
vitaeque suae violator usaram pecuniae et hono
ris cupiditatem non pecunia solus & honores,
sed etiam iniquitate utinam non etiam animas
lucet. Subinde temptum, quod ex adverso eras,
inducens, gemitu perfudit, ruginisque manibus in
men illi propinquare cepit. Itaque manibus
lacrymis exclamavit. Te ego, **DEVS** Christe, Rex
vultus mei, per acerbissimos tuas necis insidias &
obsecro obsequique, ut intueris ipse tuas san
ctitas, quas à bono Patri apud me pro nobis &
opulentos: eamque solutus, etiam miser ille &
esse velis; ut nulli eductus, tua benignitate &
aliquando restitueris. Nec irriti precibus, nec
vana proderitis eundem. Haud ita multo, sup
ille, anim & alia multa per suamam insidiam
suscepit & eodem ore atque audacia, qua Hau
erij auctoritatem contempserat, Proregis contemp
tel imperium; nonnulli nimirum adeptis in
consequantibus unum dicitur pueras excoluit, lon
festum namq; homini contumari, quasi desicere ab
Rege indretur, Proregis iura injunctas edona.
Mox, ita ut erat veritas, Joannem ad Proregem, ita
in Lusitaniam ad Regem abripitur. Ibi bonis
malis partibus spoliatus, vultus ignominia, a terminis
dicitur unumq; lepra insuper terribissima cooperata
intertus, ut non magis. Rex imperium quam Deus
munera suum, vindicasse videtur. Carcerem mater
fatigatur oculos tandem aperuit. Quarta labor salu
bris patientia explevit.

Fractis legationis consilio nihilominus
Cui dicitur pergit.

Cap. VII.

Nec vero, fractis consilio, circumdatus Hauerij animus
fractus

factus est, sed sibi non tam cum hominibus, quam
 cum immunitibus hostibus esse certamen ratus, ne
 quid omnino Sababae edderet, summa ope vaticia
 tendendum putauit. Tam acciperat, in Sinam re-
 gno custodios esse maximas ac refertissimas vias.
 peregrinos autem, qui sine fide publica in Sinam
 potestatem, aciem vinulis mandari solitos.
 Quod terrori, alijs fuisset, illi inuitamens fuit. Studium prope
 dum tum Christi hominumque amore audens, gaudens fides
 sempiterno curari se deuocibat, vinctis priuim,
 deinde per eos ceteris, Euangelium vulgatur.
 Namque rem conceperat, si qui vinctus in Chi-
 sti fidem seculi esset, huc deinde emissos
 familiam quendam suam ad Christum aggre-
 gaturus; insuper, si Deo vultu foret, unatu-
 rus, ut ipse quoque vinctis exemptus, Christi-
 nam religionem propagaret. Itaque etsi vi-
 detur huminum improbitate humanum sibi
 auxilium in difficili ac periculoso negotio ceptum
 esse; nihilominus tamen diuini fretus pre-
 sidio in Sinam pergere statuit, rem per semet
 utrumque tentaturus; ut si minus ipse in
 Sinarum Regnum penetrare posset, ab alijs
 operibus suis aditum, & posteris exemplum
 vel fandi vel conatus relinqueret. Ergo Bot-
 thosarem Gayum, Quartem Syluum, & Petrum
 Alaccum, socios ad comites suos, dimittit
 in Japonium; ipse vero, uno sibi socio et Sina
 interprete relicto, Malam directus. In urbis
 porta puluere de calceis; ubi Christus proce-
 perat Apostoli; excursu, civitati caelestem in
 multasque & graves denunciat dades. Et de Penultimis
 nunciatiōi calamitatum

narrationi respondit cunctis; nam bene talis, fa-
me, multibus artibus, ita usitata atque exhausta, est
ut ex celeberrima inivisa ad solitudinem propul-
sum, rediret. Ceterum Franciscus, quam
quam Rebelliam Legatum ob impedita Legatio-
nem, maximam frustra in eam rem sumptus habet,
merere non indignabatur, cum tamen, ne nutus con-
spectus, ut filii, utriusque augeret miseriam, si fe-
liciter alioqui non sustineret. Itaque illi, solitudi-
ne magis anxio, quam sua, amicitia; nam hominem
e nunciis per litteras solatur, pollicens illi domo
implicatam undumeliam & emulmento ipsi, et ho-
noris fulguram. Illigita postea accidit: nam ab
Rege Lusitanico, sicuti Franciscus cum imperio com-
mendatibus magnis, ut opibus, ut honoribus au-
ctus est, ornatusque. Franciscus igitur hinc pe-
nitens, in Peruvia Legati nuncius, ipso relicto, un-
suerit eundem permisit, ut natus illum de anan-
topiis hominis non minus desitit, quam beneficium
abmoneret. Sub protectionem ad eum in naviem vi-
carum venit, rogans, ut ad Praefectum vobis saluta-
turus ead prius, quam soluat Malaca: videat, ne
sermonum prodebat notitiam, si proderit pro-
lubationis officio, tanquam obliata indubitate
dirigat. Ad Franciscus, imini honoris magis

Ex omnibus factis quam iusta inflammatus ira, Ego inquit
cui congruo ut hominem & felicium communiore egerit autem
omni ope salvandi causa. Enimvero nunquam posthac aequo
vitat. ego illum, neque ille me noverit et in huius verba,
ne post mortem quidem, nisi cum quid summum
illum iudicem in velle propheta cum aucturam,
jam quid improbitissima turpitudine cupiditate
dicitur, tantam animorum impedirent merem.
Nam amorem et suspitione, huminum nequiquam
verior, cum satis conpro ei satis invidiam esse
proinde

proinde eius sermois congregarique contagionem
 unatibus defugiendam; idque meam potissimum auto
 ritate exemplisque delectari oportere. Quin potius
 periculum foret, ut quid, ne mea excedendi hominis
 salutatis multum de Pontificia nota degra
 communicationis detraheret praena. Committentem
 utique, ut alij cum illo se inagregu se colloquio
 sine ulla religione, me auctoritate, inagregentur. Quia
 a meo sermone ipse res ayat; me quidem amicum
 non habebit, quoniam habuerit inimicum Domini.
 Hac oratione vicarium uniuersum cum dimissis
 ret, mense Julio soluit, & Malaca quamprimum
 excedere festinans. Inde ad Sinaguram
 felum cum subitipud amicorum hanc perum
 memos, Iacobum Pererium Logothum, recenti
 casu afflictum, rursus non amicum magis, quam
 piam epistola reuocans, eamque rogans, ut accepit
 uulnere uoculis ac prudentia mcederet; atque
 illo ipso tempore uulnere quam alioj per con
 foris, omis ad Communionis Sacramenta Des
 nente applicans, eorum ob eo solati peccet
 medicinam. saque ad Diuinum uoluntate tota
 fingere formantque. Regiae enim Dubitandum
 epi, quanta illa contumelia ac molesta in de
 casu ac uoluntate apes ei aliquando ceptura. Inde
 nauigatione appetita, comites eius due deusum
 in unum uulnere, quibus in uulnere suble
 uandisque assidua Transiui benignitas patien
 taque exercita apte, ut Ceteris amatori uel
 tempore dextra Curo Ceterum secundis uolunt
 ueris, totisq; more quam o Malaca soluitur,
 ad Sinaguram ptenens

Mexico et a
 summa solatia
 a Deo petenda
 per Sacramen
 ta

Sikama

Francisci Hauorij
Pinarum Finis frustra proficere videtur

Cap: VIII.

Sinarum regio
nunc descriptio

Pinarum regio Asia pars est ultima, spatio locum
& oppidum frequentia, multorum gentium remota,
quibusque longitudo amplius CCC leuorum. Lati-
tudo CCC perhibetur; urbibus autem habitatis
ita frequentibus, ut, superante multitudine, etiam
flumina ipsa dispersis contenta nauigij instat.
Ab oriente ad occidentem Sicans dicitur; a sep-
tentrionibus muro latissimo ac pene infinito
diuiditur ab ijs Asiae Sicythis, quos usiam Tur-
carum: ab oriente ad occidentem spatul Indiam.
Sinarum mores. Sine ipsi, paucis quorundam belli artibus aptiores,
unig Regis nulum intuerbar. Nulli apud eos
Regum, nulli Dynastie; Rex unus in omnes ac
que dominatur. Is per profectus, prouincias
administram, ac his cognoscit grauiora cuius
que sui negotia. Pute foris uero semina-
rium nonnulla, sed Academia est. Quippe ipso-
rum legibus, Regis propinqui, ac necessarij
proxijs ab ipse aduini prouisione regni. Ex
Gymnasij uiri eloquentia ferunt iurisque pnde
in prapartes delicti uerbis ac prouincijs, no
ubi que suarum ciuitatum aut gentium profect
Deor uulgo ad eo uolentunt, ut, seu preces uir-
tae fuerint, seu grauior aliquis incidit inry
Deor suos peratib; tanquam rerum accipiunt
plagis. Nullor apud illos, praeter Magi fratry,
quorum, propter eximiam senectutem, munus
horrent, Deor esse cedas. Complura quidem
haud sane uulgaria traduntur de Sinarum morib;
que a multo in fitibus aliena sciens praetores. Cu-
terum illud. Haud facile diuersione inhumanis sit
an impudantibus instilatum, quod, ce terat uationem
Singulariter

fugientes mutuosque, terrore mortis advenas
 omnes, procul à suis arcibus finibus. Ora mariti:
 und adjacet insula inulta desertaque. Somni-
 nar nomine, à continenti propinuum, nuntibus. Saniarius: ion
 crederet LXX. In Lusitani ac sine illa tempe-
 rate commercij causa commeantes, ibidem pami
 ne aut raris tignora sibi, brevis diversorij cau-
 ra, raptim inapprobant. Huc igitur Lameris
 quoque sui commercij gratia se deale, inruat
 eam leges gubernatos dubitare coepit,
 an Cunianum portum, que pederet, spoliis
 feruere. Idcirco, ratis abitur, procul abesse,
 vela facere parabat: cum suspicanti Fran-
 cisus liquidò affirmat, eum portum iam ope
 protentum. Ne dubius animi reperisset
 primo; deinde, quia nunquam Lameris af-
 firmatis sefelloras, illi magis, quam rati ve-
 dendum existimans, partem anchoris, scapham in
 mare deici jubet: certosque homines propere
 mittit, rem diligentius explorandos. Pami-
 bus intermissis, scapha cum Lusitanis aliquot
 in insula diversantibus ad fidem rei facienda
 revertitur, portum Cunianum, ubi Lameris
 confirmat, protentum esse renuncians. Quo
 nuntio admirabundi ranta exclamant, Numin-
 fas profecto id Lameris indicatum memoran-
 tes: Et sublevis anchoris, conuorsaque uelifica-
 tione, repelunt portum. Vbi fena ad inulas per-
 lata est, Francium Lameris, celebre stud. ille
 suis nomen aduenare; proprio Lusitani omnes
 lecti obitum se illi effundunt in littore. Vt hor-
 ram attingit, multum gratulatione perfruit; pro-
 se quibusque hospitio talem iurum exipere certa
 brad. Ne

band. Ille, sine cuiusquam injuria, certamen ita dico-
 nit, ut apud Georgium Alvarum, veterem Lusitanum
 cuique per Andolum dixerat. Tamen Lusitanus, in
 munitor obsecrat, ut sacram sibi adiculari, quam
 minimis sumpta, ex raris & praxire existarent.
 ubi rem utinam faceret, ministravit Lusamita
 pueros ac venus, ex sua consuetudine catechismi
 exaudiret. Exempla illi libentissimis animis. Tu
 vero gerens mitem, & satis premie admini-
 strata res est. In velle, qui à summo æquitate
 declinat, vergit ad probum, adoleula viduo petid.
 Protinus ergo Lusitanus, victori instabat, sacra
 sibi ministrata impigre obire. A modo agror
 in raris, mitem & effluos omni obsequio se
 creare, modo æquitate sustentandis ipsomet à
 sospitionibus inrogare spem: inberda um
 Sinar mercatoribus, quã de ipsorum, qui de
 Christianorum religione desperare. In his laboribus
 ac numeribus, deus moner ac dimidiatus, ingeni
 animi ardore, consumpserit. Dux res illum etiam
 apud Sinar non minus sapientia quam sancti-
 tate conspicuum fecit. Inbehim è Lusitanis ac Sina
 percontabatur, æqua sandia reperti posses. Eum
 getij in Sinar inferendi. Verum et Lusitanis, et Sina
 ipse difficillimum negotium dicebant esse, penititij
 Sina aduenas plenissimum. Reges quippe ipsius, iussa omnia heu-
 celandant
 clausura arcebus septa custodijs tenari; omnes alibi
 peregrinis penitus esse clausos, morte propolita
 & aduenas intrantibus & indigna aduenas intran-
 cendi. Omnino injussa magistratus alium continen-
 tem attingere peregrinos humini nefaræpe Venit
 autem ab eis petidæ neque Sinar audire, propter
 humanum illorum imperij terrorem; neque Lusita-
 nos posse, qui hanc sentis quam reliqua duena est
 doular

claudus. Insurrexerunt Lusitanos, non sine ulla
 omnino reperiebatur, qui in eius gratiam supi
 nerat manifestum nisi aut certe servitatis pe
 riculum adire. At Franciscus, et oral inimicis Franciscus Fran
 aliorum, quibus in hunc terrere solent, perpetua sua
 ram consilium felicitate aut discrimen advenire
 accidit. Itaque patitur, quoniam nulla pot
 forea rei conficienda patebat, ut, per illa ipsa
 pericula rem aggredi, moliri que omni spe atq
 opera, ut in urbem Sinarum aliquam suavit
 delectatur, Paetorem autem, negotium transi
 geret. Hoc Franciscus consilium, tanquam audax
 ac temerarium, nullò improbandum Lusitani.
 Igibus non deservit qui omni pro amicitia ac
 familiaritate ob impeto deterrere summa in
 interentur, orantes, ne se in acerbissima neq
 servitatisque discrimen daret. Magister autem
 quippe s. Lubus inole, Manderinus Lusitani advenas
 appellandus, in legibus in possessione adeo se
 acerbis, aut potius acerbis & crudelis epe, ut
 laevissimas ob noxas, nullis discrimine, indigenas
 ac peregrinos verberibus cedant usque ad necem.
 Accens documentum, ad quidem domesticum
 epe, Lusitanos quosdam, qui superiores anno,
 tempore ad iterum litas epe, longè reus
 res Oceanis fluctibus Sinarum animis experti
 foret, verbentibusque foedum in modum la
 cerati adhuc in carcere & squalore iacerent,
 inira in perpetuum spe pristinae libertatis. Proin
 de quem rationem epe, omnia certa tutaque, alium
 gentium cultura, ut offerat nationi Evangelium pe
 rium obitudo, in dubium libertatis, ac servitij aliam ire.
 Et Lusitanorum demeritionem Sinarum usque
 affirmabat. Ad huc Franciscus interitus, s. alio
 chinus.

Sinam
 Ma
 gister
 in
 advenas

Letur autem dicens: curis semitis unis potior huiusmodi timore est
 murum: non aliam magis re omni voto expellere respicitur
 quam vel nobis sui sinum faciem representans ce
 lid enim? Cum ignorarent quod ipsi idantidem a
 utar doveret, dedit ipsi verbum, ubi maiora sunt
 periculis premia? An ambigerent, sinum tanta ce
 to, si semel Evangelij sancti acciperent, propi
 accuratissimum disciplina atque administratione
 genus longe aberravit factis edituras. Non enim
 elubrum est, an prosperi succederet quod cona
 retur; ita certum esse videtur & obsequium fuit
 Deo gratum futurum. Nam in multa civitas, et
 in videri denique ipsum pro Christo, beatitudinis et
 immortalitatis infans sibi esse debere. Quam
 viderentur impudenter animis, non hoc curas
 maxime agitanti febri superuincit, quam per
 dies quaterim agitatus, domum, Deo bene
 iuvante, convalescit. quidem, sed ita, ut morbus
 ille adventantis mortis maxime esse videretur
 Caeterum, ut convalescere cepit, ad pristinum li
 bres rebus se, nullius rei magis, quam otij
 & quietis impatiens

Transiit cum Sina, ut se clam Can
 tonem inuehat

Cap. IX.

Nihil autem segnis, idoneum aliquem mena
 torem querit, a quo transiret in si
 nas. Lusitanos primum, deinde Sinar omni arte
 suo tentare coepit, multas rationes rei salutis
 proponens, sibi que in tam humiliter postulatis ut
 gratificarentur, obsequans. Verum obstinatus ad
 cavendum animos nulla arte, nulla muliebana
 precor. Aures omnium timor clauserat, abnuen
 tim

tium fortunat capitis, suum manifesto periculo
 offerre. Vaque traditur non aucto modo,
 sed etiam basilij inq. fluctuabat animo, si
 ne quid deceret, inuoluerit, eius conites graui
 uocabat uerbur. Et Antonij Sancti fides, no-
 tione Sino, Joani Collegij alimay, quem pro
 inloprete, inde usque lab India reum aduoca-
 tal, Sinarum sermonem de consuetudine oblitus,
 usui esse iam nequibat, utique cum uerbani
 reuoluit, itaque eorum lingua, qua Magistraty
 uti soleret, proisus esse ignary tradit que.
 At Hauery ad omnia inuiliby, ut haly, ino
 perlum, nihil inuizam rehaquendum ratus,
 nitulo sciens rem urgere inquit, confilens
 fore, ut in Deo suo traore creetur inuam.
 Unde haec haud parua res eius cupiditatem
 simul et fiduciam accendit. Eodem tempore
 compellit Sinarum Regem legator quoduo uer-
 sus dimirise, exploratur aliorum legos in-
 ptatque Regnorum. Vaque magna spes
 eat, gratam illi ac iucundum fore, Christia-
 nam legem ac disciplinam cognoscere. Ex ipis
 aliam Sino homines uerptates atque honesti
 Francis famitares, cum, ut ad Sinarum Regem
 se se conferret, magnopere hortabantur, ex
 ipsius famitonia, Christianam a firmas
 religionem, i's qz libris, quos offerret, seum, pre-
 clarum aliquam legem, suqz meliorem, conkeri
 eredenor. Enimvero hi robur multo etiam
 magis excitatur Hauery, eam mentem ratus
 esse Sino, eorumqz Regi datam diuinitus, ut E-
 uangelium aliquando intraret Sinarum fines,
 ubiqz inuolus frequentissimas persuaderet. Ergo
 elinente spei et fiducia plony, omnes rei maturan-
 tu uiar tentare decreuit. Nec enim aut sine illo
 periculo

petiit, magnaque cum rei Chiriaci emolumentis
 ad Regem perueniturum, aut, si quid gratius
 Crucis amor accitisset, in magno profuturam iuris. Nam pro
 Christo exequiatur necari, quod summum per
 illum uideretur, id uero maximum Dei beneficii
 um sibi optinere. Ceterum cogitentibus, ut fieri
 sit, conspectibus difficultatibus, Crucis alius se illi
 interpretari obtulit. Inde Sinam reuocatores mi-
 nime hinc raris, spe ac pollicitationibus su-
 lital atque impellit ut audendum. Cum sine pro-
 fecti pretio nihil res efficeret, preclusa a mor-
 tatoribus Lusitanis corrogat: et magno numero
 numero, quod eral auro propere facientibus, cum
 illo transigit, uti se cum interprete ac libellis
 suis de nocte in Sinam quam occultissime depor-
 tabant, in Cantonijs portus littore exponat ante
 lucem. Cantu quippe oppidum portu nobite
 est in continenti, nullum passuum ab Iamiano
 circiter LXXX. Illo igitur ad rem peritus oc-
 cultandam, ne cogitatum committeret dubia
 nauatum fidem, liberos suis sermoneque fidelisri-
 mis pro remigibus ubi, Francis suisque noctu par-
 ua nauicula transmittere cogitauerat. Vtuo
 etiam pollicitus erat Hauebis, bilui aut bilui
 apud se receptum ac latetor, donec tuto emer-
 suis, Cantonijs oppidii Praefecto sui in Sinam ad-
 uentur exponeret causam, duo tamen in hoc
 negotio postula Hauebis ab amicus demerita-
 uantur: unum, ne meuator, accepta per fraudem
 pecunia, fidem prouideret, ipsiusque supplicanda
 rei gratia in desertam aliquam insulam aut e-
 tria in altum precipitem daret. Altemon sicut
 Suanha

Vita Liber V.

sanda estet barbaro fides, cumq; in Cantanis
 portu exponeret: ne praefatus urbis in aduersa
 contra edita Regis sine fide publica eo se in
 similitatem, exempla ederet. uerbositateque exaltati
 ter casum aut ultimum afficeret supplicio, aut cer
 te in perpetuam seruitutem rediret. His ite
 alia hanc paulo maiora appropinquabat discrimina,
 quae ceteros latebant. Primum periculum illi
 cebat esse, ne sua diffidentia uerius, quam
 curatio Dei bonitatem ac prouidentiam offen
 deret, si prouisionem illius inopinata ac motu
 susceptam hominum terruila exultaret.
 Secundo, ne Christo indignus foret discipulus,
 si eum non audiret demerentem, Non perdis *Matth: 17*
deris animam suam propter me inuenies eam

Ergo satis grauis animi periculis pericula uispu
 tis esse longe leuiora, tuique rebus est per ni
 ta discrimina percurrere, quam animi salute
 in discrimen adducere, utique iam haud dissimili
 quam periculis foret. Sinar, Deo fauente,
 inuitis ei; hostibus peti, subitiquae. Per id tempus
 mira res accidit. Petrus Genoa, nauarq; haud
 ignobilis, Iaponiam petebat, iamq; portus, quem
 capere despirabat, in uispectu erat; cum repente
 uenti uis ueridit, nalauique uersata est tata
 ut per biduum tribuimite nauis nil procehi
 posset. Ergo tristis et indignabundus in Sinas
 cursum flectere perorat, cum repente nauis
 uela uectus, ab Sinis se neque enim longe abe
 rat oneraria; occurrit. Haerens. Qui nauarq;
 amica salubatum bono animo esse iubet, promer
 ut uola pronie panderet: se quippe confidere fu
 turum, ad Deo fauente, secundas nauis uentis afflu
 get. Nec uana praedictio fuit. Vix expeditur

ueto, cum nauis afflante tempore portu ſemit,
 Atque, ut diuinitus extante anailium, nauis in portu
 tam delata, uentus in Afrum eſt uerſus, eam,
 niſi portum jam occuparet, haud dubie obrepſum
 in Sinas. Inter haec ſina mercatoris, ut quo
 deciderat, reſtitum Tranſiſus opponeo, conſpiceret
 et ad Solio: etiam amirum literas dedit. Pri
 mum quidem ad Gaſparem quam Collegij Ro
 morem, ut ea Epilopi auctoritate; ad eo mitit
 ſibi Legatus Antipolius ſuadebat. Malaceni
 bus illis, qui ſua in Sinas profectionem impedi
 mento ſuſcipent, Praeſentia auctoritate inter
 dictum eſſe ſatis, quam primum uite pronun
 cium irarere: qui ſuſtinet miſeror illos lettha
 lis plaga reſpicata aliquando remedij adiuuaret.
 At Tranſiſum etiam Peron ſuſcipit, ut Malaca
 relicta, uini Praetor ſuam in Sinas profectionem
 nem impediret, cum omnibus ſocijs in Indiam
 diſcederet primo quoque tempore. Nec ſuſcipi
 Peron ſui obſtate, cum irarorem uolens per
 literas turbid leuauit, quarum literarum huc eſt
 clauſulo, eximia uirtutis index. Utinam non al
 quando in Sinaram Regis aula reuiſerim: quam
 quam ego, ſi ad Sinas peruenere, ſpero futurum
 ut ibi hinc aut ſemibus addictum, aut in Car
 nis carcere Regiue uſtodia uinum offendar.

Transmissione diſta ſuum obitum pro
 dicit.

Cap: I.

Eccae autem Sinarum conueſſionem Gmarbyij
 yalmam mediantibus Kaucrio noua magnaque dit
 ſcultator obſerua. Interea cum provincia ſua lorty
 profectionem uoluerat ſuam, repente nauem diu
 interpretem ab incepto ſiue dubita Luritanorum
 aſſi, ſiue imminentium ſupplicium terror, uerſis.
 Itaque.

Itaque timor magis quam fidei memur, tum
 circum nihil minus uterentem solitis deserit.
 Nihil tamen impromissis malis castris Haerij cum
 pancia: Sed cum vederi intepre, ubi panum
 idones, quod Sinarum linguam, ad dixim, non
 satis tenebat, nihil scitur decauit ire. Confestim
 igitur ad eum ex compofito vicinus Lusitanus
 mercator, non Haerij vice solenti magis
 quam sua. Circumfusi non se quisque periculis,
 ut incepto deri frat aliquantulo. Quod si suo
 periculo non tangatur, ad pnuccatur, alieno.
 Atque ea in re non ipsius solum, sed etiam Lu-
 sitanorum omnium salutem. Praetores quippe
 Sinarum turba audacia irritator non unus
 persona coactos fore: omne nomen Lusitanum
 ad supplicium vocabitur. Proinde ne amioru
 fortunat, utamque ipsam, in eundem haberet
 usum. Quod si certum ac deliberatum esset
 fortuna aleam tentare: ad experiant, dum op-
 portuna profectus Lusitanas naues injuria
 subtraheret. Tum Haerij bonum illor animu
 habere intel: se unum uile caput, si quid im-
 pondere periculi, salire uolle. Quirica nihil Haerij hunc
 omnino tentaturum, priusquam ipi in tubum uitor in Lusi-
 tanis.
 receperat se. His ergo iter maturantibus, tum-
 uisus quoque ad expeditionem suam se intruc-
 bat. Ceterum in Sinarum finis eum penetrare,
 Deo utique uoti non fuit. Ne, quid decepti dit-
 frustatis mercatoris quoque illis sine, quo in
 transgerat, eum fideri sollicit. Is quippe, siue eury
 alioq, indoneator sine motu pante, siue etiam
 diaboli ipsius insinatu, non stetit promissis. Et
 Transiit, cum frustra eum diuicias exspectaret.
 denique suam transmissiois opem pona damnat.
 Igitur

Igilur nihil filiationem Sinam mercatorum, quoniam
 interpretem ceperunt, consilij imperi cogitationem
 in omnes necessitas partes. Non tamen, tum ab
 ingenti spe deperitulum deseri animos; quin potius
 humiliter opus desperationis divinae fiduciam ac-
 centit. Divina ergo consilii confert, novam in
 Sinas transmittendi occasionem captare, ignis
 transmittendam esse sibi propodium in latum.
 Tabet hoc nunc illi, sed uera spes affulgit.
 Cognovit quippe Sionis Regem; quod Regni
 Maluam quoniam Sionis propter est; legationem
 in proximum annum ad Sinarum Regem desti-
 nare. Itaque opportunis munitio lectus, uisus le-
 gationi aditum animam; statimque, si Sina ille
 mercator ad tempus non occurrat, ipse ad hunc
 navigare atque omni ope adiuui, ut non Regis
 sedulo penetraret in Sinas. Sed iam uisus
 uisus operum ac laborum futurum, ut sibi uide-
 batur, sed in exitu probat. Ergo dum, si uisus de-
 peritum opus, noua auxilia molitur, Regnum ho-
 nis cogitat, ad caeteram Sionis artem uisus est.
 Jam socium illum suum agrotam, ne sibi in Sinas
 transmissum oneri atque impedimento foret, Lusitania
 Indiam repositum bene commendatum
 deueniens Gaditulum, ipse uisus Antonio semis
 filici, atque semis, ramantem in Sionis. Et
 post Lusitanarum profusionem nauum, Fran-
 cisus sub spars peritior est; adhuc mercato-
 rem illum Sinam expectant, consueti caritatis
 munia hunc sequitur exsequabatur. Sationem,
 a quo artes daret ad suos uisus auerteret
 adhiberi cernebat. Deo dicit et dicitore uisus.
 Sed Deo, cuius inuictibilia consilia primis
 filior uisus sunt abitor uisus; quippe eius conuicta
 uisus

contentus, Sinarum conversionem decus: fortasse
 quidam bene maturum tempus non erit: alij
 raverobad. Inverso itaque Francij agendi pacto
 illique studio latus, laboriosissimo hinc inde
 laborum, quos plurimum ac maxime sustinuerat,
 premis persolvere, quam ad idum ad nauis la-
 bores aperire, maluit. Igitur eodem ipso die, quo
 die in portum Caeterum trajicere de Sinas,
 in portum invidit, quo deinde continetur est. Multo
 incerto hospitis inhumanitas fuit. Sub lixer
 sciam omni nauium Indiam potentium, etiam Francisus ob
 Francisus hospes, multato consilio, locustoy, pure inopite delecta
 hospiti, repente displicuit. Subita impetente cum ty in morbum
 mium seculi cupiditas, seu delectatione simulavit, invidit
 alleoque praecipitum egit, ut Francium uoto
 rem amicum atque hospitem salutare, nauemque
 in illa Sinarum insula, emuliam apperiri, festi-
 natis prohiberet, Francisus mare suo rem di-
 rinaam faciebat, cum bonis ille hospes, omisso
 sacro, an indolens & hospite delectato, fugroti
 magis quam abeanti similes fuit ex insula.
 Francisus peranto, & precatione funebri pro
 uiribus de mare facta, circumferens oculos
 Francij, hospitem abesse coram. Quare ubi quid
 illi factum esset, respondetur cum proprore ad-
 motum Malaciam uertus e Ianiano soluisse.
 Tum Francisus: Enimvero si inquit! ueroot ne illa
 conscientia felicitis alienij ageret, irato Deo. Quor-
 cum enim ista tam propropora se pinatis. En Duplex uenti
 aluendat nauis quam mundo emendare quauitq. est.
 eius tamen aduentum caperebare quauitq. est.
 Sed abeat sine Malaciam, unde Abiturus est non
 quam: ibi enim uitam amittit miser. Ex claudis
 proclitio vobis

praerelationibus alteram mori, alteram deinceps
 euentus excipit. Vix, qui aderant, è templo ex
 cesserunt, cum navis illa repente commouit,
 mirantibus omnibus, et Lauerium haudquaquam
 minus turrim inuocantibus. Nosque haudquaquam
 postea cognovimus: / pauca diebus, quibus
 Malaciam uenias, cum lignatum ipset in syl-
 uana, à latronibus interceptus perisset, quod Fran-
 cisca causa immatura mortis. subisset. Aliter
 uerius, haud ignari sibi propediem è uita mi-
 grandum, distantum familiaribus praedixit, non
 admirabili magis, quam salubri ratione. In
 ciuilem Lurithorum cum esset, Numerum uita
 inquit, eorum, qui hic sumus: nam intra an-
 num plerique nostrum moriemur. Valian-
 tio uerius fuit quam latior. Namque septem
 qui tum aderant, quingue eo anno sunt mor-
 tui, ex quibus ipsemet Lauerius fuit, haud
 dubie imminenti sibi mortis. Et gratia et ualor.
 Et ipsemet fere diebus Frangibus, dimittitur mor-
 talitatis oblitum, ingens Dei uisendi cupido ca-
 pit, haud leue praedicta beatitudinis signum.
 Itaque in epistola quadam scripsit, taberni
 ad illud tempus uisum sibi suppeditari oportet
 ad Christi obsequium, Christi primum uoluntate pro
 pagationem, tamen iam eos igniculos ardenti
 flammae Magistralis uisenda et suadendaq; desiderio
 reuocatis Sanctissime moritur

Cap. XI.

In hospitali discessus hospitibus necessitatem
 Laueris emoriposuit. Lauerio uisus emendandi. Eoque gra-
 diantibus uisus in uero cum impia uexant, quos uisus omnia
 tam uolent. Lauerium cupiditate fecerant, ne quis nonnam ea
 Sencum finibus exportaret, interitum cauentur
 cura

cura. Quod ille inmundum, Evangelicum par
 partibus magis quam suis necessitatibus nervis
 libertatibus perferbat. Itaque novum hospitium
 nequaquam sibi querendum, sed pro curatio vestri
 defurgendum existimavit. Verum etsi animus
 patiens auctor fortiter succurrebat tantis
 rerum omnium difficultatibus inmundis que;
 corpus tamen, utpote jam confectum a tunc, us-
 ridius laboribus se futuri recanti morbo,
 ex quo nondum satis convalescit necessariis
 frangebatur. Ad huc angebatur cum ingentes
 anni auri, quos ex desiderio suo in suas
 profectiois lapidebat. Itaque niger non ut
 puer solium, sed etiam animi, cum petisset
 animi suo utroque, XII. Kal. Decembris
 recidit in morbum. Missa sacrificium pro mor-
 bus fuerat, cum mortifera illius febris inuast,
 qua ad huc ei ad aeternam vitam aperiret.
 Igitur cum febris ad unum, qua aducitur
 erat, recipit se, simul visendi de more aegros
 simul inter eos diversandi studis. Sed hoc
 deus sic ingruens morbus, cum iusta
 rationem namque ferre non valeret, remigra et
 coegit in terram Lusitanus igitur quidam
 hunc virum misit febris astante, jacentemque
 in publico conspicit, misericorditerque, capto, ca-
 templa cum benigna inuitat hospitio, ac domum
 suam: ea erat deserta in colle cura uicinis quam
 domus: et deditum pro rerum inopia liberali-
 ter tractat, eum eiq saluti uisulans rogat atq;
 observat, ut incuti sibi patiens uentem. Et ha-
 scitur, quoniam non ignarus, quales tandem
 mediet

Recidit in morbum

Tuguris recipi
huc a Lusitano

P. Ho audi
ap. med. us

medicus de verba habere insula, tamen ait, se
pertinere, omnino in rederit fore potestate.
Sed, aliam ferit, quam dicit, uadeunque ob
illam molerem querens. Sanguinem uero
non sine spasmo. Et dispersione nervorum.

Morbi dulcor
Cibi fastidium

Dolorem uisus subiectum est fastidium ubi
num omnium, quoniam cibi nulli aegroti, i. bono
suppellebant, praeter pauca amygdalos, qua a
Luritano nauarcho tradita, ad eum pertulit. Iux
ta. Jam enim cibum adeo fastidiebant, nihil
ut sumere omnino posset. Inlerim solis gratia
sibi ad se supremum diem, quod seum in. non
illam exuleral, ne per morbi sui causam
perirent in nauis, referri iussit. Bilio iam me
dia tradito, uim morbus magis magisque in
grauis peror, magis etiam Francisca polioctia
no uisus erubuit. Humanis uisidys omnia
et stituta inuata iam hyeme, in turgis uentis
atq; imbribus perditis iacobus quibus de ienti
iam diem, manaque pestiferis solis iacta
batur uisus. Ceterum inuomoda omnia a:

Patientia cui
uina

uim morbi a quipromo subibat ariens, patientia
ita auctem uisus, ad nihil supra. Nullum prorsus
eius uerbum exipiebatur, aut grauitate morbi
querentis, aut ulla circumstantia opem fedi
rauibus morbis fieri sole: implorantis, con
traq; omnia dicta et gasty eand uolens: ut
satis apparet, morbum uel soluti uisus a
fariuque materiam glouis, at eo in diuin bene
fieri loco numerari. Num scilicet aegri factus
naturaci se uisusq; morbo exingui inletho,
omnibusque appetitam uoti matijij polmanni
sibi poro

sibi penè in manibus infingi. Ceterum haud
 ignotus, martyrij domus. Utrum Dei opo gratia
 tuum, quod supra negotio expectabilis, aliud a-
 pensibilis offeratur, ad deum providendum ratio
 nem animum composuit sum, tam insigne bene-
 ficio se indignum dicitur. Inlevis mali uel
 meritis peritus in istam Francis sanctimonii
 doctrinam. Namq; ad in ceteris, uim urgentur
 morbo, tum montis uirga se proilit natura
 ita in Francis tam proaquinè solida atq; ci-
 gregia pichar emicabat. Quippe eadem pro
 pendum faciebat moribundq; qua sanus facere
 consueverat: nunc, defixo in eadem oculorū ob-
 suta, litta fronte ad vultu cum Christo Do-
 mino, quasi adpect, colloqueor; nunc Ipsi
 nomum ueritas sic admittum usurpans, illos
 scilicetq; illas iterans voces, *DEVS fili David,*
 misera mei tu autem peccatorum meorum
 miserere. Mater Dei, memore mei. *Hicce a* *Discedit euita*
lyryae circumdū ueribus bithum extraxit.
 Hicce iam illi suprema hora. Igitur Christi
 crucifixi affixam manu tenens, indertisq; oculis
 induens, crebros edere gemitū, et subitula sus-
 clamare, *DEVS Deus cordis mei, larynx me*
ibus misens, donec cum uox pariter ac uita
defuit. Ita ad extremum usque spiritum for-
tipinè cum morbo ac morte luctatur, quarto
kenos Decembris l. qui dicit S. Bibiana uir-
gine facit qd i. DEVM ad Mariam superius
indamans, aq;issimo animo obdormiuit in
Domino: atq; ad eos ipsos, quos uicis in
uicibus, nuncens in ora semper habuerat, mi-
grauit in eum. Vultū, ad ad hilariis nauis ac
latus

Ubi Francisci mortem fama vulgavit Lusitanorum
sensu in mor-
: quippe febris perniciosior quam Lincianis te Rancij
omnes propter ipsum suffollerat: Lusitani
peni omnes, qui reliqui erant in insula, tam
fusti maais examinati, confestim ad eiq. usum
ad communis parentis funus unuistat. Ho
primis genitibus ac lanceis tota iura haurita
performabat area: desudo hyste silentium vixit
unum est ad vobemplandum Rancium colore
unverso. Ceterum eiq. vixit, imaginem animi,
effigiem celestis felicitatis, intuentes, flectu
indolebant, inuvidisimoque aspectu neganti
nos, neque vultu satiare poterant. Corpore Francis
re Franciscus fuit satis amplis robustaque maac figura.
Statura procerus, iustas haud sane multum ex
cedente, colore candido, facie honesta ac libera
li, multa hilaris quidem, sed vivido & ardenti,
oculis negotique oculis, naso mistio, barba &
capillis nabra nigra, sed jam a tate, aut vix
pudicij, caro vestita tenui vulgarique sed multa
Tunica talari, ut supra diximus, induebatur
: Indorum ritu Sacerdotum: distincta, ut so
ga etiam usum haberet. Itaque subibat spe
stantium animos eximia illiq, comitor geni
tibusque in omnes singularis: magnitudo
animi periculis ac difficultatibus, inuvida: mor
tis, cuius ceteri nomen horrendi, perpetua con
temptio: divina gloria ac religionis profecunda
infinita cupido. Submissio magnitudini animi por
pietas ac sanctitas pro vix egregia. Igitur illas
suavitatem

succurritur morum, illud exemplum foris tandem
 illud agrorum auxilium sibi credendum, totumque
 wnes religioni, tandem providum ademptum
 esse rebatur humanis, novum videtur, quod propa-
 gatae perinde Indurum nobis illuisset, quod Evange-
 lij lucem religionei attulisset Orienti, subato
 certissime querebatur. Quam propagatum in
 ultimas terras religionem, Quam agris hinc
 morum corporibus atque animis salutis fore;
 Quam in Francisium suscepimus; Indica
 dum Lusitani gravato circumfusi invidiosissima
 Francisij specie memoriamque oculis et annis
 passurus sumus, tandemque iacturam, lacrymasum
 pleni, suisque iam inmemores, lamcebatur.
 Autentur in hoc pres, qui Francisij a gradanti
 ac morienti praesidio fuerat, accurrit ad navim
 Sacerdotalem Francisij habitam sibi enim visum
 recabatur: petiturus Lusitanis qui erant in
 navis, Xavierij obitu nunciato, obortis lury-
 mis crebros diderunt gemitus non praesenti
 suo tantum, sed futuro quisque Porcui dor-
 mium sui absentis dolore perculsi. His igitur
 comitatus interpretes, non sine fletu domum re-
 vertuntur.

Sacerdotali veritate. Francisij dante corpus sacerdotali ve-
 ritate repeli sibi rite indubium de seculorum Lusitanorum
 Epus.

in quo locis sibi ut Praxam mor est: includere
 habuit. Quod quidem divino potius quam humanis
 consilio, foris ostendit auctus, ubi statuit que
 sancto corpori divinitus indigerunt, et non hinc
 ulius notiora. Corpus igitur antea lignum incensum
 postea die multis prosequenlibus affectus: et
 fuisse, quod hinc manibus in illa rerum impia
 studio potuit, celebrato, in ipso pariter lectore
 rite

rité mandatur sepulture. Jam terra exant in
jastrum sum repenti, illius utique infinita pla
cuis, ad eam credendam uiam inopri calid
subterit; ut nuda deinde opa in Indiam de Loudo uina
farrentur. Itaque aperte boue magna uis. cala inultus
calid; inuitur, que citim confecerat carnem; tu
aria dicit gentes ociosa ibidem humatis Tumule
grandes sagides sepulchri indices inpositi;
Cui si quis e Societate id quod uerit, illo indige
admonit; nullo negotio reperiret. Discorsum
epa funere multo cum sanguis, incredibili
cum misere ac desiderio talis ac hali uiri.

Corpus integram reportat Malaca
dentis humilatur.

Cap. XIII.

Vare deinde prius, cum ad ept tempus, quo
tempore nauis, que Francium aduocerat
Malaciam solueret, Sina interrogor, quem dicit
nur, sine Fauorij caritate, sine diuina moget
ni pimentate, utuaratum ad id G ingemiscens.
Itine uerit, inquit, Francium Fauorij, qui
nobis sum una inde usque ab India huc uenit,
hic in deserta Sinarum insula apud barbaros
relingramy propulor! At qualem uirum! nempe tu
uini egregium uitae ac mortis similitudinem nos ipsi
perpeximus, posteritas omnis intuebitur. Quin
potius rana eiq usq deficiam in Indiam, ut
ibi potig fia, ubi colatur; quon hic, ubi contem
nitur. Tum ille: Ego uero libenter meum in
Indiam eius appodrem reliquias, si uisumpta
cama orra de ferenda forent. Proinde rem catca
plo por certa hominem explorato. Induri spes
reperuerit uro; ennuisio factury sum quod
rogar, uia hui magis causa quam mea. hie
enim

enim ignoro, quantum tibi mune & gratiam
Jacobus Peroria, Domini mei, sim in illis, cui
hanc sane bene placidum erit, si Franciscum
quem vivum in imia caritate dilexerit, videre
atque habere quod se tuerit mortuum. Po-
tius igitur spectata vivum file vultit, qui
fodis apertoque solo, an Francisci corpus sit
ce ab unguibus caput, intentis oculis raris, scilicet

Corpus Francisci videtur, auferret. Venti ille ad tumulum,
circa integre arenam spedit, excussitque calcu inspicit corpus,
reperiit mirum dictu, prorsus integrum reperiit, modo
tumulum viderat. Videtur gravis odor sed
potius suavis: nulla tabes, ne in nullo quidem,
qui primus mortuus effluere solus, color vivus
caro plana reans, vestimenta nulla ex parte tri-
befacta laesura. Ne rigor quidem, qui ex spi-
ritu consistat, deficiente multum: nix illi
sternitur, velut spirans, admovea manus su-
pernerat. Attentus ergo rei miraculo, tumulum
beneficium agnosce, integritate ut peris in-
gratiam confirmat animi. Et hoc major cum
causis admiratio, quod Franciscus an tura non sicut
sed succi plenus erit; si ipse exple raris habeat
eandem quantum iam mortuum in terra viva et
vultum calcu. Ergo veritatem ne una afferre vo-
deretur, tantillum carnis e' ut eandem de fide
incorrupti corporis specimen, na nullo offerat
explorata renunciant. Tunc ad supra caro fide
miranti. In templo igitur numerus, natus, no-
toris, que admirandi ad in nullo occurrere.
Ne imperta, nonnulli, qui aut necessitate Fran-
ciscum minus maligne suppeditant, ad de illis
mortui fama detraherent, ab ex hoc flore, et sa-
palmitis unverbereare corpus ad, senet inauson-

ter: Ceteri Quam voluerunt un etiam cadaver
 cura sine formorum prosum. Tam unum archy Tim
 circa corpus, sic ut erat, in arca de ferri ad narium im-
 perat, mirantur vel certius explorandus ipse,
 vel plures alij offerimus. Id ultimum, satis
 explorata re atque perspecta, venerabundus
 animum cum odio, ut erat, imponit in novum: cū
 Pausanias profectus merce Martio, secundis: ma
 navigatione pervenit Malacum. Transiit utro
 ipsius obsequere sentios. Omnia aduentum
 raptim procurtores Hancij usque integrum
 reperit aduerti Malacum nunciabat. Quo nuntio Malacensium
 civiti Malacenses, q̄ simul veterem inuisit officii studiam in cai:
 novo compensatur, q̄rem suam cum aliqua di-
 missent voluntate, modum summo ut hunc
 capere decreverunt. Ad hoc Hancij et multy
 conuocant ad populum, potitio ad salute reus
 totis, agros iurantis, et onyamentis, futura
 absentiaque iudicantis, conuocant animis.
 vultusque. Itaque contumacia in veneratione
 versa, pro se quisque sunt celebrae tanti
 gestiebant viri. Davobi Peroni Legati, qui etiam
 tum Malacū nuntiabat, inter ceteros, ut dicit
 dicitur, ita studiu conuebat. Namq̄is dolorem
 ex amici morte procepit, eius aduentu corporis
 obsequi posse ratus, maximum vim uerecorum, ceteroq̄
 ad funebrem pompa nec spina, egregia sedulitate
 comparauit. Inter hac, applicata ut terram nani
 loculum in sacror. alic. portu, proximas inferunt,
 dum ciuitas obliuam prodicat. expellat antea. Vt pri-
 mum in urbem fama perlata est, integrum Hanc-
 ij corpus in terram expositum. cuncti illa ciuitas
 obliuam

Funus Malacen
5° Lanonij

obitum se plerumq; postis effudit, tum uisendi pu-
dicitum eadem roganti uoluntate. Proceffit eorū
cō unum sacerdotum pignere Malacenij vicarium:
apertaque palatia arca, inuenit corpus integrum
et recens, nulla tunc aut hinc corruptum,
nulloque terro solvere, sed magis suauiter ac iu-
sto. Confectim omnes stupendibus gemitibus se
quisque diuinum nomen seferre, sanctas reliquias
destruere, utronique contingere uesperunt. Pe-
recia praecipue, ex magno tactu in magni gau-
dium uersus, extincti ~~ante~~ amici aduentum qua-
tir maximis procerat pulchris celebrabat. Ceterū
ut humani iudicij iudicium diuinum
adderet fidem, aeger quidam, teste Lanonij
Tachus corpus corpore, exemplo conuulsi. Postero ergo die in
ris agrum saae sacerdotum ac totius ciuitatis agmen, ac
corris candelis ac funalibus, processit obitum,
summo cum sensu letitiae pietatisque. Nullus
tunc erat Malaca e Societate Romae nuper e-
nim ipsius Francisci iussu Patres omnes de-
cesserant. Plauit tamen ciuitati, eiusdem uisus
templi, quod Societatis fuerat, inferri, ut eiu-
dem reuerentior praedem ac audem haberent La-
uarum. Quocirca supplicatione frequentissi-
ma celebrataque, multis undique colluen-
tibus fuit, ad id, quod dixi, templum arca
deferretur. Nō post factum Iohanni ritu ac in re-
uerentia decantatum Franciscus, exasperatus, in
uisus laeulo, celebratissimo loco sepelitur, collangua-
tibus plerumque, & reuerentibus letitia mirabili, &
missio dolore ac desiderio tanti uiri. Nec ultra
culum miraculo additur. Non laudi breuius
cōciperat eui, qui operam dabat, funeri, Lanonij
corpus nonnihil comprimere, atque in furtiva. In
gelata humoris repente profudit sanguis mira-
cullus. Dicit suauitatem. Dicit re: Hic ad oculis
animisque

Emortuus
Francisij cor-
pore sanguis
effludit morte
quinto

animis que omnes que decant proprie ac mi-
 raubis attentor defuit. Quippe cum corpus
 quod quintum jam mensem vacabat animo; a-
 lio rorum pariter ac diuinarum mirantium
 fuit: non modo carnem, succum, & colorem
 sed etiam sanguinem, cuiusque odori ferum, re-
 nocet; ut ille dor non tam sanguinis uideretur
 esse, quam sanibitatis. Zudicia cum sine lu-
 culo condiplauset, arca exemptum, non hinc
 rifico solum a Malacensis humatum est, sed
 uelut diuina clementia pignus asseruitum.
 Nec uero sua illi frustrata spes est. Pisdem
 diebus, haud dubia Pei ira, contagiosa tota
 urbe grassabatur lues, que bonam ciui totis
 partem depopulata, terrore omnes perculouit.
 Subito anxio religione animos Hauerij pre-
 dictis ex injuria: utique Humis causam in
 aliam esse uidebant. Hinc lues eo, quo Hau-
 rio parentatam est, die compressa, sutis open fuis Malaca
 didi, eundem jam placatum, irarum calidissim lue liberatur
 uerioniam, passique finem atnalisse
 Corpus in Indiam aduehitur
 Cap: XLIII.

Idibus prid Augusti Joannes Beira, Sacerdos
 e Societate IESV, cum aliquot fratr Malacum pectus;
 Annotit Malaciam. Is pro sua eiga Hauerium obser-
 uantia pictatogue, corporeiq; quod inurompho epe fura
 accepent. Nocte igitur intempesta cum souj in tem
 plum occulte uocid: sepulchroque patefacto, fratri Francisli corpy
 suum uoluit spirantem Et nihil minus integrum integrum uocite
 ex humo, quam antea ex calie, reperit moro post ubi post obitum no
 tum nono. Ergo omnes uillaudato Deo, qui mirabiliter
 est in Sanctis suis, uenerabundli fira, que catubant
 membra, multis cum larymis exosculantur. Nec non
 miraculum defuit. Uelut, quo eiq; facies aperta fuerat & uocitanti
 ob ruper, cruce inbutum

Francisci Hauery

ob superuincendam compressamque inhumatione
 terram, nauis uentibus uelut recenti imbuitum
 curuere Tum Belas, nuntiisq; motus miraculi ad
 Hauerium orandum anticum uertit. Igitur re
 um Jacobo Porro^{ti} communitata, in Conitau a
 dium asseruandum Francisci corpus censuit. A Pe
 roia ueram uirant aruam ab interiore parte
 Pamarona uoste subitum, extrinsecus auro ue
 pitum sextili. Itaque Boira, Hauero in nouum
 loculum inlata, discedens, Emmamela Taberam
 unum est Saly, Malaca relinquit, qui tantu
 thesaurum primo quoque tempore conebat
 Joam. Inter hac Joannis Mendota, Lusitani
 nauicatoris nobiliti Europiori, nauis Senarum
 meribus onusta Malacam appulcrat. Anus
 procurator expositus merces in urbe asseruata
 idoneam tempestatom operiens. Ceterum, ubi
 nauigationis tempus defuit, faculter defuit na
 uigij. Una oas omnino in portu nauis, eaque
 uictustate imbuta. Carina inprimis debilit, ac
 penè delapsens. Neque homines nautica rei experti
 ac portu pronuntiabant fore, ubi in medio cursu,
 haud dubie laxatis compagibus, aquam auipiens
 mergeretur. Quoriam Procurator trisier heredit.
 Verum ad Hauery corpus, illa nauis Goam uehen
 dum esse cognouit, non merces solum, sed suam
 quoque illi salutem credidit, satis filens, sancti
 uiri opa, cuius diuina uictate satis exploratam
 habebat, onerariam inuolumentum futuram. Petrus
 Alcaicua intereum e Societate IESV Malacam
 Cosmi Turricani missu uenerat, Francisci reliquias
 Goam conuecturus. Igitur cum Tabera sacrum
 arcam in nauim imposuit, magna nauarum iuxta
 uentibusq; letitia; quippe igni multum in ea eduas
 sur tempestatu presidij ponesent. Exemplo cubi
 tum sacro corpori assignatum in nauis; ibi loculy sacra
 nauisq;

amicus veste prorsus: ad eum dolores & cerei. Pro
 his offere gratiam transiit illis humiliter
 rotatus. Cum esset in cursu, onerosa eorum impa
 eta siquidem tenaciter inhaeserat pedes, ut neque
 progredi nec regredi posset, sed velut affixa parat
 immobilis. Postquam vero quam nauis onerata
 motientes per multos horas nequiequam cum
 curibus luctabantur, omnium animus ingens de
 speratio incipit. Ergo humana ope deserta
 divinam spectare coeperunt. Proinde ad Athacum
 eam frequenter uiunt, impensè stantes, ut
 Francis corpus in apertum proferat. Namque
 uita ille mora gerit moriturus, ut uenti pariter
 Francis impleret opem. Nec mora, uniuersi
 cum accensis cereis ante sacrum corpus supplices
 Francium invocare & manantibus lacrymis orare
 coeperunt, ut divinam ab ipsis auertat iram. Nec
 frustra id fuit. Cum maxime id faceret, repente
 supinus, amissa tenacitate, onerosa cum ingenti
 fragore diuisit. & illa uentis expedita progre
 ssu affluente uentis cursum tenuit. Saepe etiam alior
 in munitione naufragij discrimen adhibita, Haeris,
 quem uehebat, a uentibus nauisque implorato,
 proferat currit periculum; ac demum Cuium per
 uenit in uiam. Simul innotuit Francis corpus
 de se Jama nauiauit, uentem uentem rei us
 uo mirabile conuenit. Exemplo cernitur portum corpore
 hominibus compleri, scilicet a primis occupatur
 accelerare ad onerariam, ceteris eorum reditu appe
 riantibus in litore. Transgressi alij super alios in
 nauim ad cubiculum tendunt: mox pro se quisque
 gressu reliquos manu oratque ostendere: admira
 bundi indegrum corpus intueri, diuinitusque beaggi
 tatem praedicare, quia in sanctorum uirtutum adiam
 mortua

Francorum
 Italia in ui
 sendo Haeris

mortua redundavit corpora. Navis paucior dicitur
 morata Goam petens, ex itinere ad Baticulum
 Indiae oppidum, nullis postquam à Goa obsequia
 suscepit, hanc ex quo insulam bovis. Dicitur Francisci
 beneficii privilegia. femina Luisiana gratiam
 morbo liberata est: alia praeterea dicta Miranda
 quod à nobis suo deinceps exponentur lris. Cal
 larium aduerso vento navim morante, quo minis
 Goam remeuerit, nauarchus ipse arbuaris navi
 Goam procurrere, rem Francij sciji nunciat
 Mora atque expectatio: ut sit: et cupiditate
 auocidit. Itaque iam Patro et dicitur Francisci
 desiderium, requirens ferre. Melchior Furnij
 Collegij Rector, Porege adito, ab eo colorem hanc
 agere impetrat, ad sacram anas prospere deper
 tandam. Erat caecox Alphonsi Noronia, uiri
 nij, et Francisci studior, qui navigium ingen
 rium quam exigebatur, commodans, operam
 quoque suam ad eam rem proleue defoscebat.
 Ad hanc nauarchus, qui Francij corpus Ma
 laca deuexerat, reclamare obstaturique, ne quibus
 sua nauis iam prope abisset à Goa: tam certo
 ac salutari nullaretur praesidio. Sed uisit Francij
 uixendi cupido postulati eius dignitatem. Ergo Mel
 chior, inhibita comestiuorum comitari cupiditatem
 turba, eum praecipue aliquot Patibus, et orphans
 um agmine, colorem contendit. et quoniam maxima
 celeritate potest, applicat ad onerariam. Confestim
 in eam transgressi, cubiculum ubi uentis asseruabat,
 intrat, offenditq, Francium summam integritate, ca
 demque ipse qua uinui fuerat: ad audis uita de
 funditur, aut potius adhuc spirans uiliori perisset.
 Inuicem manantibus, quibus lacrimis, uultum illum
 culasque felicitatis indidem paulisper contemplantur,
 magno cum pietatis sena sacris manus pedesq,
 sumuntur

summatim illem ceteri citatim fuerunt. Inde
 arcam ornatum atque compositum effere de urbem Honor. Xaverio
 lo. Inter qua nuchibus onerarium multus navi hibetur a nautis
 lit ac sapientibus exornari, fomenta bellica usque aliisque.
 Jerta integri superat. Vbi in foris veius corpus
 delatum est, quere qui Goa aduenerant, fluitis
 coronis que rediit, ratur tenentes manibus,
 Ha chitini caritum pie admodum nec sane sus
 aliorumq; launius decantare ceperunt. Hoc
 onenta arca in celum demissa, sensim locatur
 in pyropi. Inevana interim Jesta bombardium
 dispeccione Transiti dispersum procreta, late
 riam launusque omnium integritas, repulan
 ti um amon sumam Dei liberalitatem qui
 tam magnifice Jeraum suum uel in medio la
 ng faror mari. Caroum navi rediit Transiti
 uoyore, & moribus tenata, uelut pro per
 funta munere, eodem loco tranquillo mari, sua
 sponte demergitur, ut apparet ad Xaverij
 praesidio inter fluitis & Jaza inuoluenem celitise.
 Porro celus sub uesperam appliuit ad adem
 S. Marit cognoments Robuluanu, passibus et
 citor mille & quingentis ab urbe Goa, propter integrum munje
 flumen quod Gdam insulam praeterit. Hi post obitum deius
 Molitur Xaverij corpus per otium inspicuendi Jato
 uolcomplandi que uindus, de uelita nocte remoty
 arbitris, ualuisque clauis, Transi sum in Sa. ciro.
 tali ornata, sicut erat, ex uera eximie, mense
 post obitum Jato deius. Reperit eade proxy
 Jhaie, habitusque uoyoris, quo constabat cum
 fuisse cum uiuoret, caro Jui plena, cultis recenty
 color uindus; eridoret cum roptum potius quam
 calidum. Erat cartharina ueste induty, quam
 ille Jera in Sinar dotudoret, & uonitio, ad illa
 gentis

Corpus Transiti
 integrum munje
 post obitum deius

gentis more, amicitias, Sinarum Reges adiret. Hoc
quis vivus nunquam erat unus, induitur epur
Francisci subum huius pro subumula. Ea ipsa, ubi extensa mem
la quoque illa gra tot mentes proximè ac pierat, una qui
post hoc mentium item calce vel hunc obliu, tamen ad eò inte
sepulturam.

infectam ditiones, & Jerusalem magis à corpore,
quam alla ex parte lesam. Populus: us
procerat? minini grates laudis que, Melchior
rem memorem quanta inuitanti ad visitato
Antonius in patria S. Pauli Heremite lani
ca, quantum presidij Eliscus in Helia pulis
reperibat, impido capis subumula Hauorii
inferenda. Itaque illi delectam apud se il
ligendi, spem sequantur, vel pigmum Francisci
vel ornamenta suum. Quippe eandem suspic
in Japonium delulit seum, at illa indubij
Japonum Reges ac Dynastos comemict. Fran
cisque Deum propitiante, non oculos solum,
sed etiam animus eorum caperet. Et noto
responid euentus

Eius funus qua omni apparatu
celebratur.

Cap. XV.

Hoc interim spatium Prorex sicut tam erat quod
de Hauorii aduonta prima nocte, et hinc fa
ily, pro sua erga illum ueneratione, magnum
et commite quidum cepit, salimq; splen
non pmpam atque apparatus in prosperum
imperand diem. At Patres quor inuitor Mel
chior domi reliquerat, tanta exultatione hinc in
ut perhorribur uisceris carissim patentis supi
dine occupabit somnum aut quietem ea nocte
capere

ingere nequiens. Neque enim tam remissa
 ac languida animi aut corpore quinquam fuit,
 qui illa nocte conquirentis. Tanta erat Fran-
 cisci expectatio, ut eius caritas omnium ad se
 traheret animos. Davirca incompressa nocte
 cum surrexissent omnes, pro se quisque tem-
 ptum frontibus, perispronantibus, ut ueste pro-
 pta exornarunt, optatissimum patientem
 apparatus quam maxime excipitur. Tanti
 eos in sextam feriam, qua antecedit sancta
 hobilomadam, iunioral: tamen toto festi-
 cultu suas quam elegantissime exornari
 placuit. Sic enim patebant, sanctus vicum
 cuius funus insigni pompa deus celebrari
 velle, festo pietatis, quam funebri sacra
 vobis apparatu capiti oportere. Desiderat
 erat funeri dies XVIII Kal. Junii, anni
 post Christum natum M. D. LXX. Tui dies
 est primus illuc, Jacobus Perusia, qui
 per eos dies Malatu revertitur, in via
 impetitur, cum amicorum manu in nauigio
 a Luvarium veniens, ad eum candidis fai-
 bus amictibus pro currit obviam. Conspic-
 tum sex puerula subsecuta, quibus ute-
 batur ad quinquaginta viri danti & admi-
 ratoris Harerij. Sua uixit facit avosa,
 et pueri cum cetera. Ut ad eum centum est,
 ubi transiit: corpus speruabatur, inibi pari-
 ter hunc propter mundum corpora, Borkingue
 lacrymis, sacris reliquiis venerantur. Inter
 omnes Perusia pietatis eminebat, qui Lana-
 rium unico dilexerat. Immo alij super alios
 phareli

Tunus moriti
 mum.

phuseli ad divitiarum reus, Lusi-tano nam, Sin-
 num, Malaccensium honestissimum, cum pani-
 vel usum, vel luminum, apparatus. Lusi-Tran-
 cium venerari cum catervis, in saum quireque
 navigium se receperunt. Multa jam die lo-
 cuber, uelut amictus arca, in myoparvius
 pappi reperit, plurimis circum ceceis colli-
 ceclibus! Nova Patibus in alba repte &
 pugillis rite coronatus, divinis uirca luminis
 ac laudes imirem canentibus, aduectitur
 form. Myoparviam nauimula ferri uiginti
 cum fuisbus ceceis que auentis longo ordine
 prosequantibus, furebris porya peciem in-
 genter. Collocat mare flammis, littora
 erubetur perscrutans, & plerisque porya un-
 ni remm eliciebat lacrymas. Ut uero in-
 uir tot ceceorum fulgore inquis in uerbis
 conspectu fuit, & ex iam, tanta luminum so-
 pia intellectum ep adepe Rancium, tam
 uero ingens uerba uilitatis celestis motu,
 exultate ear ac triumphare gaudis exolu-
 rus. Etsi enim Pater modestus, modestus
 sed uo cum Prorege et Episcopo egerat, ut
 Rancium non adquam uir sanctus, sed uoluit
 Dei seruis: quod Pontifici Maximo aliter
 uisum foret, auiperatur, habet utique, ta-
 men Prorege ipsi in sa campana urbis om-
 nar perdecipare lotta festoque coepent form
 Lusa significatiue uinidern ciuitas exita se re
 Francij su obuiam affudit. Littora, urbis muri,
 fontica, summa tota, solacia, ualde compa-
 mibus hauri aduenient pupes, hominibus um
 plebantur. Lusa proprius spes, nauis accidentis
 ad nouebat

admonebatur, nec magis conuersionibus multi
 fultis, cupidisque uisendi, uel obedi. Itaque pla
 rimi impetu quidam ardoris uentorum, coruam
 elonabunt in mare, ut sacrum lantum conu
 garent primi. Nam Prorex, uantibus nobilitatis,
 et maxima ciuium frequentia in partu um
 cereis uidentibus praesolabantur nauim.
 Et maxime adis Canonici ceterisque sacrodo
 ter libentibus um ruis processerant curibus.
 Aluancorum quoque solalibus miseriuuere
 cum ruis uentibus, atque insignibus argento
 aurisque fulgentibus. Scyphabatur magnificum
 saue feruendum. Attulit uesse conparum;
 ubi Solales miseriuuere sacrum lantum
 reponendum conuerent, magnificentiores
 ubique speciem praestabant. Ut primum aut
 in terram a Patribus caposita est, quasi
 stans dabo, omnibus in unum conuolantibus,
 tanti regende conuorsy undique facti alio
 contingere, oculari eam uentum, ut so mu
 tuid, pronenter alij super alios conuerent.
 Ad lantum prope cum secessum primis ultimi
 non darunt, adeo uisipauerant se, ut necesse
 foret multos uentibus atque oppressos eca
 uinari, rix prudentia obulam spem perinde.
 Prorex solalibus immisris, uentem submo
 ueri turbam, supplicationemque aliquantulo inspi
 tri iussit. Multitudine agri submota, rep
 plitatio inuadit est, pora uaque quanta mani
 na puitis pompa. Nonisime ferendum moxi
 me exorantem Patrum humeris ferebatur, Tunus terro pro
 duobus pari ornata feritur inuibus latam

Conuorsy ad Au
 uorsy uentus.

Fransijci Hauerij

cingentibus. Procege cum cohorte, omniaq; nati-
 uitate & civitate universa prosequente, tanta
 furatum ac luminum copia, ut nubes ardere vi-
 deretur: tam insperata omnium ordinum lectica
 plauriūque, ut non fūm, sed triumphum videretur
 videretur. Laurus quippe aurea ferebat ut
 sic. Totum iter erat frondibus pluvialibusque
 coopertum. Ac bonum fenestra parietibusque
 usque profusa ornata: intusa multa posim
 ab utroque latere odoramenta disposita.
 Feratris porro latera & hazibus argenteis
 simula perspetuis uloribus complebantur.
 Hoc igitur triumphali favore Fransijci
 in Sinarum expeditione rediens. Quam in
 Societatis templum imectur: ut in bellisq;
 animosius tandem honore insignis eius mi-
 nus esset in celo, minus coque orbentem
 propter animi sanctitatem in terris quidem
 modo triumpharet.

Ad eius corpus vivendum maximi
 conatus sunt.

Cap. XVI.

Vbi ad Societatis selem verbum est, Missa
 sacrificium solenni ritu ac ceremoniis deum
 laudum. Tutatum intra ecclesiam aduersus im-
 pietatem multitudine conspuitur. Tama exortus
 sub sacrum, acia potestaba fore omnibus cor-
 poris visceris copiam. Invisera ingratis mul-
 titudine septa haud difficulter posthabita sunt:
 sed clausam orationem nihil magis, quam multitu-
 do senet impetibus, turbabat. Ibi collegij Re-
 ctor auctus plebis impetum curatq; potere ut
 hinc ortu oratione abque etiam in Procege, ubi
 solum enim universa notitia de-cepserat se:
 plerum

Conatus inuo-
 libiter ad Hau-
 rij corpus

alibum utique eorum exemplum seculuram:
 iprus ~~lanator~~ lanator sacelle turbique semo
 ta, comphidius: vepus Fauery conperitur.
 Dicitur Proca illi inuicem garaps dilectid. Qu
 tanta nobilitas requiritur. Ad ceteri obfima
 to animo herce in vestigio, impare, flayituro
 et ostenderetur, se nisi notu utiqpoter, hand
 quinquam inde vestigium motupor. Demum
 persouorantia inestum oblimid. Cum enim mo
 ra nihil proficeret, Melchior ad ultimuro
 sic scripsit. Itaque submota qualiter
 multitudine, septisq, respitubis atq, obfirmati,
 Fauery vepus abribe sacerdotali, est delatu
 erub, eming opentatur. Quod conpicta mul
 titudo inabo oming uisendi desiderio exas
 rit, ut argenti inyeitu ruens, totum sacelli
 perumpere septa. Proinde repentinus
 Petrum nebur, ut cum arcendam: lunulum con
 festim openu, obfirmitate teaid. Ego prodis
 impinendi spe, et expe lativne defabigati,
 qui proximi seherant, Faueryq, indegrum
 conpererant vepus, atq, quando reuoluerunt.
 Et quod ipri uillerant, ceteris enarrarunt.
 Et illi hui commemoratione accanti, obfirmitate
 ne quadam animi usque eo capitentud, dur,
 concellis demis obiectis, ipri quoque men
 Aratorum. Eodam ipro die sub veporam Antu
 nio Pororia Lusitany, cum munitibus ac literis
 Regis Burgensis ad Proegem Yadm, appulit
 quam. In Regis mofa uenerat, Fauery uolli
 tum in aoponiam. Iam iam uroturur. Epistolu
 rogia summa hui fuit. Franizum Faueryum

Francisci Hauerij

sapienter quod se de mundi utilitate ac utilitate
 Deo uelita fecisse, et eius uerba barthe in uisio-
 bus suis uicissim. Itaque certum iam p[ro]p[ri]e
 ac deliberatum ego, Christi p[ro]p[ri]e inuicem Fran-
 cisci manu, uel cum periculo ueritatis regni.
 Franciscum quidem in d[omi]no promissis
 sicut se ad eum, si uita supp[er]eret, uolitu-
 rum: sed quonia[m] illius reditus: ipse tandem
 foel[ic]it[er] plauispe costum hominem Goam
 mittore, qui exploratam remaneret causam
 hanc longa mora. Proinde orab[am] uelle Por-
 gem, ad d[omi]niam primo quoque tempore
 ad se destinaret. Eius utique aduentum in
 gens simul inuitamentum religionis Christi-
 anae, simul turbans amicitia uicium
 fore. Prorex igitur, regis literis reuocatis,
 Melchiorum Kammum p[ro]p[ri]e inuicem p[ro]p[ri]e
 oris Societatis R[ati]s[bon]ae erat in India: hanc
 agere permissit, ut ipse p[ro]p[ri]e Hauerij ad Bon-
 ni Regem, re maneret. Interim Hauerij
 corpus Goam uia p[ro]p[ri]e uicium, sed etiam
 mirante erat. Ceterum non explebatur uide-
 di fidei uideudo, sed exultabat magis. Ita
 quidem remissis gratia saepius uolubant.
 noua etiam in horar multitudine uisendi
 causa confluebat in templum. Ergo necessitas
 consilium mutauit. Ut infinita multi tudinis
 uigilanti satisficeret, corpus in sacello, ualidit[er]
 cancellis praesep[er]o triduum totum omnium uic-
 ter cap[er]itum fuit, potest[er] ut esset omittit
 per etiam uolubant. Tum uero inuicem
 ter unde conuicem fuit uisendi Hauerij
 coronis 44

eosque hinc, magna ni lacrymarum
 sensuque pietatis. Inter hinc quorundam sub-
 tatio rem non certiorum modo, uerum etiam in
 signiorum fuit. Inueniunt rei mirantium excede-
 bat scilicet, non de fuerant aliquos uenobita-
 ueri graues, qui Transisum exemptis intestinis
 uentibus, bilisaminisque ortos conditam esse pro-
 pulam distitauerunt. Ergo Prorex, rem captiua
 tunc, Cormum Paraiada, inter medicos artis
 eximia, contare atque inspicere uisus iubeat.
 At ille uentrem secare aggressus, humani ad-
 uertit hinc re entem ad hinc manare sanguinem,
 nec uento attonitus incepto destitit, Inscris
 deinde in uentris digitis, integra ac solida in-
 testina uenit, nullo balsami oleum in hinc.
 Idque inra hinc putris testimonio confirmant.
 Luuica re perperla, atque vulgata, non ma-
 gis ceteri, quam illi quos dixi, Hauerij uisus
 celebrare ueneratque coeperunt, pro se quisque
 pedes eius osculantes, uasibusque seruatis con-
 tingentes. Tanta autem insulerat animis om-
 nium de Hauerij sanitate opinio, ut certatum
 aliquod ex eius corpore aut uentimento surripere
 conarentur. Atque inuenta ad predicandum Patru-
 isa agri ualuit priam arore eum populi. Inter
 hinc passim Transisus laudibus ferebatur, ege-
 giatque eius factus, uentri nationes, miracula abijt,
 qui aut ipse uiderant, expectatque erant, aut ex
 uentris uisus orantibus, memorabantur.
 In hinc uisus uentis ore ore Hauerij san-
 tatem celebrare. Et uetera miracula uentis
 affirmata sunt. Complures, eorum, qui ad spe-

Proregis inuena
 melibz eius uisus
 ut integritatem
 captibus.

Avaritiam confusam, curati confirmantur ac
 cepisse ad certos homines partem membrorum
 captos aut debilitatos, partem viris morbis
 laborantibus, tantisque Francisci corpore, alijque
 sanis ac valentibus. Exarbo huius, et si nondum
 captis, oculis animisque multitudine sanis, arca
 propter aram maiorem ad dexteram in sepul-
 chro, per eos dies parata, ad tempus condita
 est, dum pro dignitate talis viri, Patriarchae
 alicui, et Francorum religione, monumentum alicui
 salis exornaretur; sed Rex Lusitaniae, ut periret,
 cum in murem caelestium referendam à Pontifice
 et universis. Decimo hinc post sepulturam
 Episcopis vni. hic. P. Antonij Ribera, Joanni Episcopi vi-
 cibus rem missis caris, et Inquisitor generalis, pro pro mu-
 nere obsequio, salis ipse oculis explorare
 clausit, verane de Francisci in dignitate jam
 emanasset. Inter aperto circa die videm se
 pulchro, multos volucentibus sanis, omne
 pertentant peripatitque corpus. Cumque nihil
 non integrum reperisset, suam testimonium
 consignatum literis ad proferri tradidit. Interim
 Xaverij venerabilis cultusque cogitabat in dies.
 Alicui sepulchrum relique venerabandi quodvis
 multum flores et coronas afferre: non pauci
 candidior adhibere coeunt, qui perpetuo tu-
 centur. Et hominum studia Rex approbandis.
 Pater unquam, coeum cubitalem inibi accipere
 totos studiumque illis moribus, perpetuo alicui
 re. Deum quoque honorem in murem suo ha-
 bere sentierit. Rex prore Lusitaniae hic missis
 commisit, cum egegit Francisci facta alij, in
 reatibus

Rex Lusitaniae
 comisit in
 Francisci murem
 reatibus

caula per India Procegent. Inquisita per
 scribi sedulo insigiles, ea Romam ad legatum
 suum, misit, ut ageret ut Pontifex de Fran-
 cisco Haerico in sanctos componendo. Ceterum
 pios optimi Regis ornatu incompertum omnia
 ut mos. Pater igitur, non templo absolute,
 ac uctoari disputabat, Haerici locum in do-
 mesticum translatendum factum: ubi hodie
 eius memoria ac nomini priorem hemo: hu-
 betur; donec per Pontifex. Nam si: si deo uoti
 erit. / publ. solenniter haberi honor licent

Horatii Tuscilini
 De uita Transici Haerici
 Liber Sextus
 Transiri facta ac miracula Lusitani
 Regis imperio perscribuntur

Cap. I.

Etri diuina dona ac munera, quibus Fron-
 tiriq; uulnibus facti, in omnibus circum
 partibus, quae demonstrantur, silentium cui
 suum: tanta non euid abs re, quae uision
 et obscuri significata sunt, propulsa otivica
 contemplanda proponere; ut explicatis resu
 generibus, uno in uisita omnia licet intusi.
 Atque tunc primum caperant ea, quae uul-
 go plus admiratiois habent, atque in re
 a quo iniquisque uenerunt: / non solum in
 toto uita uita, sed multo etiam magis in ipso
 furore permuta Transici uoltingere diuinitu
 quae nulla naturalis causa miranda eximere
 queat. Ea nos igitur diuina iustitia ac testi-
 mo uia eius: sanctitate: diligentius persequamur.